

HELGÅDALS NYTT

UTGITT AV HELGÅDAL IL

2. årgang

1973

Pris: Kr. 10.—



Forord.

*

Idrettslagets plass i vårt
samfunn.

*

Elva som slo seg vrang.

*

Fra min jaktjournal.

*

Helgådalsdikteren Peder
Olsen Mæhlen.

*

Skisesongen.

*

Fotballsesongen.

*

Styrer og komiteer i Helgådal i.l.

*

Prisvinnere innen Helgådal i.l.
1973.

*

Billedstoff.

*

Intervju med Severin Helmo.

*

Major E. Johnsen Visborg.

*

Flukten fra fedrelandet.

*

Kjentmannsmerket.

*

FORORD:

«HELGÅDALS-NYTT» — en villvekst?

Er det noen hensikt med denne avisa? Er det ikke nok aviser og blader å lese i fra før? Ukeblader, tegneserier, julehefter, bøker, aviser osv. Og hvem forstår seg på å lage ei avis i ei lita, sirompa bygd? Og — er det i hele tatt noe å skrive om? Og hva er vitsen i å skrive om mer eller mindre trivielle ting av bare lokal interesse? Ja, og så alt dette på dialekt, er ikke bokmål og nynorsk godt nok?

Slik kan det stilles spørsmål idet uendelige. Og det er bra med spørsmål. For i dag settes det altfor sjelden spørsmål ved ting som skjer. Alt for ofte er vi vitne til at avgjørelser blir tatt mot folks vilje, eller uten at folk blir informert på forhånd. Altså, hvorfor denne avisa?

Verdal Historielag sovna inn engang i 50-åra. De arbeidet for å anskueliggjøre lokal historie og kultur. De gav ut korte, greie årbøker med stoff for alle som var interessert i historie, og i bygda. Det er ei stor skam at Verdal, som er så rik på historie, tradisjon og annen kultur, ikke skal ha et aktivt historielag.

Bygdemiljøa avfolkes over hele landet. Bygdetradisjon og kultur drepes når bygdefolk flytter inn i tettstrøk. Og språket avslipes fordi folk trur dialekten er ufin og mindreverdig (ikke så rart når vi på skolen lærer all verdens fremmede språk unntatt vår egen dialekt). Men er dialekten bare et språklig ugras som bør lukes bort, eller skal vi gi den sjanser?

Så har vi fått TV-en. Den sprøyter tonnevis av fint språk og fin kultur inn i de tusen hjem. Men den tar sjelden opp de lo-

kale hendelser og problematikk. Dertil er vel mediet kanskje for dårlig egna. Men er da den lokale historia, ny som gammel, mindre viktig eller interessant for det?

Vårt velferdssamfunn dytter puter under oss. Vi sitter for det meste. Og råtner bort, ikke bare fysisk, men også psykisk. Vi trenger mosjon, og vi trenger lag som tar seg av den fysiske fostringa for alle, og ikke fosterer bare superstjerner. Lag som går inn for å få alle med, på skiturer innover våre herlige fjellområder i Dagens løype, på «Høysjøgauken»s mange innfall, både i løypa og på «Ballet», osv.

Historia gir oss bevissthet om oss selv. Vi lærer å se hvor vi står i en større sammenheng i miljøet. Vi ser at ikke alt som skjer, skjer tilfeldig, men det skjer etter lover osv. Ved å samle inn og gi ut tradisjon, diktning, intervjuer, historier osv. lærer

vi hverandre å kjenne. Og — av andre lærer man også å kjenne seg selv.

Ja, Historielaget sovnet inn. Det var som et gammelt, ærverdigg, litt morkent tre med gode, men gammeldagse arbeidsformer. Den moderne tids tann tæret på det, og det døde. Men sjå, nytt liv av daude gror! 15—20 år etter, spirer det opp en ukjent villvekst oppe i dalen. En tander liten sak, med noen spede følere og noen få friske blad, kanskje ikke så tander som den ser ut. Heller seig, med sterk vokstervilje. Den bør gjødsles godt og stelles med. Men den trives ikke inne, blant bokstøvet, den bør helst vokse i det fri. Den bør beskyttes mot fabrikkkrøyken, passiviteten, stress og pengevelde.

Hvis vi alle verner om den, bærer den nok årvisst frukter —.

Lasse Johnson,

Johannes Overmo, Arnt Kjesbu,
Hans Rotmo og Håvard Elnes.

«ENDA BEDRE SKATTEFRI

BANKSPARING»

Velkommen innom for nærmere opplysninger

Verdal Sparebank

Tlf. 78 105

Filial Ørmelen

Telf. 78 012

Idrettslagets plass i vårt samfunn

Av Johannes Overmo

Når en skal snakke om et idrettslags funksjon i det samfunn vi lever i, må en først og fremst ha klart for seg at en ikke kan skjære alle over en kam. Vi har på den ene ytterfløy de store lagene som driver på forretningsmessig basis. De investerer i medgangsperioder sitt overskudd i eiendommer som med sin avkastning er med og sikrer en stabil økonomi selv om publikum svikter. Disse lagenes fremste oppgave er å skaffe underholdning for den store masse, og idrettsutøverne er nødt til å ofre mye av sin personlige frihet til fordel for lagets interesser. At idrettsgleden dermed blir borte vil jeg på ingen måte si.

På den andre fløy har vi de små lag som består av en håndfull personer som driver sin idrett for sin egen fornøyles skyld.

Mellom disse ytterpunktene finner vi alle idrettslag.

Vårt eget idrettslag er et typisk lokal-lag. Jeg skal her nevne opp noen av de oppgaver vårt lag har her på stedet, og i hvilken utstrekning laget fyller disse på det nåværende tidspunkt. Jeg vil straks understreke at dette er en personlig oppfatning som ikke må anses som noen faset, men mer som et utgangspunkt for en diskusjon på prinsipielt grunnlag.

Idrettslagets primære oppgave bør være å legge forholdene til rette for fysisk aktivitet for alle i en tid med økende stress og fysisk forfall. De aktive idrettsutøverne bør gis mest mulig instruksjon og impulser for å trene sin kropp til å tåle større påkjenninger. Men en ungdom som driver idrett får også tre-

ning i å tåle psykiske påkjenninger. Han må lære seg å følge spilllets regler, stadig sette seg nye mål som han skal forsøke å nå, han må lære seg å ta en seier og et nederlag med samme fatning, han lærer å opptre for mennesker og omgås mennesker. Alt dette er egenskaper en også har bruk for i det daglige liv, og idrettslaget har en stor oppgave her.

I idrettslaget samles mennesker med forskjellig bakgrunn når det gjelder yrke, bosted og omgangskrets om en felles interesse. Dette er med og skaper en langt større «kontaktflate» for den enkelte enn man ellers ville hatt.

Idrettslaget er en miljøfaktor i lokalsamfunnet. Det er et samlingspunkt for ungdommene, de som bor og arbeider her og de som arbeider eller studerer andre steder og kommer hit en gang iblant, kommer sammen og bevarer kameratskapet. Unge og eldre har i idrettslaget en felles interesse og arbeider sammen med et felles mål for alle. Generasjonsmotsetninger finnes ikke.

Den aktive idrett er fin underholdning, med innsats, teknikk, fart og spenning. Idretten er med og stimulerer patriotismen, lokalt som i større sammenheng. Og en nøktern patriotisme er en viktig faktor i et samfunn, uten den kunne meget råkne.

En god del idrettsgrener bringer deltakerne ut i naturen. Indirekte er dette med og fremmer forståelsen for hvordan den frie natur fungerer. Idrettslaget har en viktig oppgave i å anspore sine medlemmer til å fare fint fram i naturen. En bør vel

kunne si at intet idrettsanlegg bygget av mennesker har så stor verdi for menneskenes fysiske og psykiske velvære som nettopp skog og fjell og sjø.

Urbaniseringen som skjer i dagens samfunn, flukten fra landsbygda og sammenstimlingen i større sentra, er ikke noe galt i seg selv. En må bare være oppmerksom på hvilke verdier som går tapt i denne prosessen, ta konsekvensen av dette og verne om verdiene der de er. Det koster kanskje noe i form av kroner og ører å opprettholde bosettingen i utkantstrøkene, men det er nok en lønnsom investering på langt sikt for samfunnet vårt.

Vel, dette er i grove trekk de oppgaver vårt lag har og burde fylle ideelt sett. Hvordan er det så i realiteten?

En må kunne si Helgådal idrettslag har lagt ned en fremragende innsats når det gjelder idrettsanlegg de siste år. Men har laget gjort nok for å utnytte disse? Har vi klart å skaffe et tilbud for mosjonistene i f. eks. lysløypene? Jeg tror nok vi kan gjøre mer på dette området, men her trengs oppfinnsomhet og fantasi. Men jeg tror nok at når en ser alt under ett gjør vårt idrettslag likevel mye for mosjonistene sammenlignet med andre lag, jeg tenker da på arrangement som Dagens Løype, turrennene på ski og for ikke å glemme «Høysjøgauken», som til tross for sitt uortodokse vesen tross alt får folk ut fra stua denne dagen.

Når det gjelder treningstilbudene til de aktive idrettsutøverne må de kunne betegnes som tilfredsstillende. Noe mer instruksjon eller treningsledelse innen skisektoren hadde kanskje vært ønskelig, spesielt med henblikk på den yngre garde.

ELVA SOM SLO SEG VRANG

Av Hans Rotmo og Johannes Overmo

I år er det 80 år siden Helgås braut seg nytt løp ved Hærfossen. 12. september 1893 er den skjebnesvangre datoen i Helgås dalens historie. I årene 1892 og 1893 gikk det flere småras ved Hærfossen, og arbeid ble satt i gang for å hindre katastrofen som alle skjønte ville komme, såfremt man ikke fikk kontroll

over elva. Arbeidet tok sikte på å stabilisere elveløpet på det kritiske punkt, nemlig der hvor det sto igjen bare en leirrygg mellom elva og raskanten. Mange mente det var bedre å sprengte ut bergskrenten midt i elva oppe på fossen og vide ut det smale gjellet elva gikk gjennom idet den kastet seg utfor Hærfossen, men

De aller fleste lag hevder selv å ha et godt miljø, så jeg skal ikke bruke denne slitte frasen om vårt. Men jeg tror nok jeg trygt kan si at samarbeidet mellom alle som er aktivt med og arbeider for laget er meget godt. Grunnen til det er vel først og fremst at alle snakker rett ut til hverandre, og ingen tar seg selv så altfor høytidelig. Fra lagets side blir det også bevisst lagt an på å bedre kontakten mellom medlemmene, sommerturen og andre festlige tilstelninger kan nevnes i den forbindelse. På grunn av de store oppgaver laget har påtatt seg de senere år har en vært nødt til å kreve en enorm dugnadsinnsats av medlemmene. Dette har naturligvis vært et personlig offer for den enkelte, men det har samtidig vært med og skapt et meget godt kameratskap.

En annen side av saken er idrettslagets betydning for miljøet på stedet. Den er nok adskillig større enn de fleste tror. På grunn av at det er relativt få foreninger og lag som driver aktivt her oppe, har idrettslaget vårt kastet seg over oppgaver som vanligvis ikke hører inn under et idrettslag. Den avisa De nå leser er et typisk eksempel på dette. Det er vel oftest historielag og til en viss grad ung-

domslag som befatter seg med oppgaver som denne. Lagets teatergruppe kan også nevnes i samme forbindelse. Etter vår oppfatning er det imidlertid av mindre betydning hva slags forening som driver en virksomhet, det viktigste er at de tiltak en mener er positive blir gjennomført. Vårt idrettslag forsøker også å engasjere seg i utviklingen av lokalsamfunnet. Dette er en sak som vedrører oss alle, og en forening som driver en samfunns-gagnlig virksomhet har ikke bare rett til, men også plikt til å engasjere seg for saken.

Når det gjelder det som er omtalt i avsnittet ovenfor har idrettslaget fremdeles mange uløste oppgaver. Ting som kan gjøres enda bedre. Hvis et godt resultat skal oppnås er en imidlertid avhengig av en bred oppslutning av folket.

Dette var litt om hvilke oppgaver vårt lag står overfor i tiden som kommer. Som en ser består ikke idrettslagets virksomhet bare i å strø fotballbanen og gå opp løype for skiløperne, det er så mye, mye mer. Som nevnt innledningsvis er dette stykket ment som et diskusjonsgrunnlag, og lagets ledelse tar gjerne imot saklig kritikk over ting som ikke er gjort så bra, og frem for alt nye ideer.

dette alternativet ble lagt til side.

Høstflom. Katastrofen løses ut. Den 12. september 1893 brøt elva ned leirryggen og dannet seg nytt løp. Elva sto og demmet mot den trange Hærfossen, og hadde til sist steget så høyt at det første vannet begynte å sil-dre over leirryggen på elvas venstre bredd ca. 100 meter ovenfor fossen. Dette skjedde i 12.30-tida om dagen, og det tok kun en drøy time før Hærfossen var tørrlagt. Et bulder som hadde vart i hund-er av år tok plutselig slutt.

5—7 meter under elvas tidligere leie støtte den igjen på grunnfjellet, som der lå skrått, og det ble en midlertidig stopp. Vinteren 1893/94 ble det påbegynt en forbygningsmur østover fra den nye fossen, det var Kanalvesenet som utførte arbeidet under oppsynsmann Karlsens ledelse. Men den 3. mai 1894 gikk et nytt ras som fjernet elvemelen østover og store deler av muren, og elva kunne begynne sitt møysommelige arbeid med å grave seg ned til det nivå den har i dag. Det tok elva ca. ett år å grave seg bakover til Granfossen. Der hadde man imidlertid kommet tidsnok i gang med sikringsarbeidet, og områdene ovenfor Granfossen var dermed sikret.

De gårdbrukerne som har bodd og bor langs denne 5 km lange «grøfta» har etterhvert vendt seg til den nye situasjonen. Men ikke uten å betale dyrt. Ca. 1000 mål dyrka mark er gått tapt. En gård er totalt utsletta. Det er Telsnesset, der en i dag kan se en ørliten bit igjen av flata, som før 1893 var ca. 170 mål stor. Andre gårder er sterkt redusert, bl. a. Nordnesset, veier er rast vekk, og mange husdyr er omkommet såvel direkte ved ras som ved at de har gått seg fast i leirsuppa og krepert.

Den 19. september 1906 gikk et større ras ved Haugan. Dette skjedde midt på dagen, og Serianna Haugan omkom. Hun satt oppe i bakken og strikket mens hun passet på krøttera. Serianna Haugan er hittil det eneste mennesket som er omkommet som direkte følge av utrasninger her oppe.

Noe mer indirekte, men dog med klar sammenheng med rasingen hadde ulykken som skjedde i 1921:

«Vollaskolen» som brukes i dag ble bygd i 1922, like etter at Volden gård brant ned. Skolen var nemlig i ei lita stuebygning på Volden gård før brannen. Til denne skolen gikk ungene fra Nordkleiva, Bjørstadhøgda, Røesgrenda og Kulsliehøgda (Autbrekka hadde dengang egen skole).

I den tiden fraktet ungene fra Røesgrenda seg over elva i løypestrengen som gikk over fra Bjørstadenget, og gikk derfra til Volden. Vi skal her se litt nærmere på ferdselsårene over elva fra Røesgrenda.

Før 1893 var elva brei og grunn mellom Hærfossen og Granfossen. Når de skulle over elva med hest kjørte de elva i reint, mens de hadde båter til persontrafikk. De mest brukte vadestedene var ved Byna, ved Volden og ett ved Telsnesset. Når elva var så flomstor at de ikke kom over med hest her, måtte de ned til fergetleiet like ovenfor der Holmen bru nå ligger. Men det var ikke skikkelig vei langs elva, og det nyttet ikke å komme fram med vogn. De måtte derfor bruke slede et stykke og låne seg vogn et sted ute i bygda. På vinters tid var det langt enklere, da var det som oftest greit å kjøre isen.

Etter Hærfossens gjennombrudd skar elva seg fort ned, og det ble umulig å komme over.

I år 1900 ble det derfor bygd en løypestreng mellom Hållåvikberget like overfor Volden og Nordnesset på sørsida. Transportmiddelet besto i en forholdsvis kraftig bærestreng, en kasse som hang i to trinser i bærestrengen, og en dobbel tynnere streng som var festet i kassen oppunder bærestrengen og gikk gjennom ei trinse på hver elvebredd. På den måten kunne den som sto oppe i kassen dra seg selv over, og hvis en kom ned til løypestrengen og kassen var på andre sida kunne en bare dra den til seg. Folk var dengang godt fornøyd med dette transportmiddel.

Vi skal her se litt på reglene som var oppsatt for bruken av løypestrengen.

UDSKRIFT

af

Regler for benyttelse af Lauparstrengen ved Volden.

1. Der haa ikke transporteres mere end:
 - a. 1 voksen person, eller 2 børn ad gangen
 - b. 100 kg varer, 1 Tønde fisk eller Sild, 1 Sæk mel eller korn
2. a. Hjulene i kassen saavelsom forhalingstauene bør smøres 2 gange i ugen, ved at fylde tilstrekkelig med god olje i dertil bestemte smørehuller.
- b. Forhalingstauene bør holdes i passelig stand ved at stramme eller slappe dem eftersom det er tørveir eller regn.
- c. Staalkabelen må ikke strekkes hardere end at vandringen for en stigning af 1 paa 10 til støttrammen, naar den befinder sig mit paa spendet med en belastning af 100 kg.
- d. Lauparstengen ved Volden prøvekjøres af tilsynskommandøren før den tages i brug, og senere minst hver anden maaned. Prøvningen

skjer i stille veir og med en belastning af 250 kg, der anbringes mit i kassen. Belastningen bliver hængende mit paa strægen i 2 timer. Naar kassen er kommet til ro, indsigtes en iøinefaldende kant af kassen mod et fast sigte paa den ovenforligende bred, og et af observatøren indstilbart sigte der staar paa samme side af elven som observatøren.

Naar kassen har hængt i 2 timer indsigtes om paany. Hvis nogen næmneværdig synkning har fundet sted, maa aarsagen dertil undersøges, og mulig udbedring af fæstighederne foretages. Staalkabelen undersøges efter hver prøve. Hvis 2 af kabelens traade er sprungen og disse brud er mindre end 5 m fjærnt fra hinanden bliver kabelen at kassere. For at dette skal kunde skje umiddelbart maa der bestandig have ligende en ferdig reservekabel.

3. Til at føre tilsyn med Lauparstengen ved Volden og paase at reglerne overholdes slig at overfarten kan foregaa med mest mulig sikkerhed, valgtes en bestyrelse på 3 medlemmer, der inden sin mitte vælger formand. Funktionstiden er 3 aar.

Rigtig afskrift bekræftes.

Værdalens formandskab,
den 27. August 1900.

Elling R e p p e
ordf.

— — —

Men etter hvert grov elva seg stadig til sidene, og festet for strengen ble etterhvert usikkert på sørsida. Løypestrengen ble da flyttet til Byna — Overholmen. De neste «Regler for Bruken af Lauparstrengen ved Byna» er dateret 4. juli 1904, og underskre-

vet av A. Carlsen, oppsynsmann i Kanalvesenet. Bærekabelen ble visstnok flyttet hit fra Hållåvikberget, men spennet ble her mye lengre og kabelen måtte skjøtes i Men elva grov videre, og Lau-parstrengen måtte igjen flyttes, denne gang ca. 100 meter utover til Nordbakken utenfor der Røe gård sto i gammel tid. Der ble strengen oppsatt lavere ned mot elva. Men heller ikke her ble festet sikkert i det lange løp, og strengen ble flyttet ut til Hauan — Bjørstadenget. Elva var her ganske smal ennå, men kassen ble hengende høgt over elveløpet —.

Dette er forspillet til ulykken i 1921.

Fem gutter gikk på skole fra Røesgrenda i 1921. Det var god plass til fem unger i kassen, fem voksne hadde også reist over sammen med varer og oppakning attåt.

Kalenderen viser 11. oktober. Det var midt i potetonna.

Ingvar Helmo, som da var ferdig med skolen og budde på Røe vestre, opplevde denne dagen slik:

«Vi dreiv og tok opp potet i den tida, og tidle på mærrån denn da'n så starta nu ongan på skolen som vanle. Vi i Vester-Rø satt og åt frukost og venta på arbesfølge som skuill kammå og ta opp potet, da hu Janna Eggen kom inn og sa: «Ke de e fer slag som står på ongom idag? De va da sånn jammer og rål ne'me ælva.» Da sprang søstra mi, hu Inga, opp og la i væg utover. Æ starta, æ å, og utover mot løypstrænga. Men æ vainn itj kammå så langt finn a Inga kom tebakars og fertærd om ka som ha heinnt —.

De va tri brør ifra Nordstu'n, enn Ottar va ældst tå aill, hain va snart ferdi me skola, hain. Og så va de en Paul, som va 10

år, og en Einar som va 7—8 år gammel. Fereldra deres va a Mærit å'n Ole Green. Og så va de'n Olaf Røe, sånn åt'n Krestine og åm Anton. Hain va øngst tå aill. Og så va de broren min, hain Ingolf. Hain va født i 1910, å va 11 år da denne heinnt.

Så bars e te å leit, da. Hain Paul fainn vi føst, hain hang fast i kassa som ha drevvi på lainn på sørsia åt elven. Hainn ha fæsta foten sin i kassa å kom itj laus. Han levd enda da vi fainn en, men blodskume sto tu muinna på'm og hain såg på åss med så stiv enn auga. Krampe ha'n fått og. Hain dø der, i armom vårres —. Kanskje dø'n my tå skrækk.

Så leitt vi lenger nedover elva. Der fainn vi'n Ingolf. Hain ha skolrainsla på sæ, hain ha vel drevvi på deinn ætte strømmen, og låg på i steinør neafer der. Men hain va dø da vi fainn'n.

Å, vi sokna mykji me båt fer å finn de ainnean, men de nøtta itj å finn dæm. Vi for heilt utover åt Gruinnom og leitt, men fergjæves.

Men om var'n ettepå kom e bud ifrå Inderøya om at de ha drevvi på lainn ein gut der, på en tang like innafer Strømmen. Dæm meint kanskje at de va ein tå gutom. Jo, de va hain Olaf. Dæm to tå'm en sko og to me heim åt moren, å a Krestine kjeint igjen sko'n åt guta sin. De ainne to-an vart ailler gjenfynni.»

Denne ulykka gjorde et sterkt inntrykk på folket i grenda, og ikke minst på foreldre og søsken. Ingvar Helmo tolket vel sorga alle følte da han skreiv visa om «Dei fem skolegutar»:

*Fem gutar skulle på skolen gå
dei var så glade, ja alle då.
Dei kunne leksa og lo og sprang,
men kom då alri på skolen fram.*

*Dei venta til dei då alle var
og så på vegen med dem det bar.
Det sist eg såg av dei stakkars fem
sprang to og tri sto og venta dem.*

*Og vera med dem me ikkje trong,
det hadde gått bra så mang
ein gong.
Men komen halvveges ut fra land
gav det eit rykk og kablen sprang.*

*Dei ropte «far» og dei skreik
på «mor»,
dei jamra «Hjelp meg» alle i kor.
Men snart så tagna då jammer'n
av,
dei på ei lengre reis seg gav.*

*Det var'kje nokon som reddast
kunn
og difor fekk dei sin siste blund.
For elva går her så stri og svart
og borte var dei då i ein fart.*

*Ein jammer vart det på far
og mor
og syster med og den kjære bror
då ned åt elva med alle bar
og såg at borna dei borte var.*

*Ja saman skulle dei borna vera
og likeeins måtte dem og gjera.
Og difor fekk dei då fylgjast ut
på vegen heim til vår kjære Gud.*

*Den dagen gløymer eg aldri av
nei fyrr eg legges ned i mi grav.
Då dei ropt «Borna i elva er».
Eg mista då ein bror så kjær.*

*Ja husk på det både mann
og møy,
for oss dei små måtte alle døy.
For denne kassen vi ofte trong,
me hadde dotte ned ein annen
gong.*

*Hos Jesus er no dei stakkars små
som saman skulle på skolen gå.
I Himlen står då dei fem på rad.
Der skal me møta dem frisk og
glad.*

*Eit sørgjebud var det alle fekk
da slik med borna i kassen gjekk.
Ei sorgfull tid vart det denne
gong
med gråt og jammer all dagen
lang.*

— — —

Etter denne ulykka kom det aldri på tale å sette opp en ny lauparsteng. Nu skulle det bygges vei og bru. Men det var dårlig om penger på den tiden, og det ble bare ei hengebru som

gang på gang ble revet ned av elva, som i flommingene grov unna brukarene. Denne brua ble oppsatt og vedlikeholdt av oppsitterne med bidrag fra kommunen. I 1939 ble Røsbrua som en fremdeles har i dag oppsatt av Vegvesenet. Oppsitterne skaffet trematerialer, samt kjøring og noe dugnadsarbeid. Brua ble solid oppsatt, og oppsitterne var meget godt fornøyd med den dengang.

I 1943 var det igjen en drukningsulykke i Helgås. Denne gang ved Grunnfossen. Det var i fløytinga, og tømmeret floket seg mot bergstufsene på den øverste fossen. Det var slike bergstufser der, som elva rant mellom under normal vannføring. Fløyterne pleide legge tømmerstokker over disse spennene og gå etter når de skule midt utpå. Denne morgenen ble John Røe, bror til Olaf Røe, den ene av de fem guttene, bedt om å gå utpå fossen og løyse tømmeret. John Røe var en av de stødigste

og sikreste av karene. Men da han kom midt utpå det ene spennet, mistet han plutselig balansen, og ramlet ned i fossen. De såg handa hans da han for ut over den strie strømmen, men kunne ingenting gjøre —. Det tok flere dager før han ble gjenfunnet. Det fortelles at det ble brukt en hane under sokningen. En alminnelig levende hane. Det var en gammel metode, det ble påstått at hanen skulle gale der liket låg. Og hanen gol et sted utenfor Grunnfossen, men der fant de ingen. Senere lette de grundigere, og liket ble funnet der hanen gol.

Martin Overmo var fløytebas i den tiden. Han fortalte siden at det var den tyngste turen han hadde tatt til Røe, da han den morgenen gikk dit for å fortelle hva som hadde hendt. Han var nærmeste nabo, og det var han som hadde bedt John gå utpå fossen —.

Helgås historie er ei dramatisk historie. Sjeldent mye dra-

matikk er knyttet til denne 5—6 km lange elvestrekningen. Og intet tyder på at denne historia er avslutta.

Veier er stadig blitt utsatt for ras. I gamle dager gikk Helgådalsveien gjennom Volden gård og langs med elva opp til Telsenesset. Denne veien ble ødelagt av elva i 1893/94. Rester av veien kan en ennå se i Hållåvikberget. Ved Svedjan har veien til stadighet vært utsatt for ras, men i den senere tid er det påført såpass at utrasningene er sterkt redusert.

I 1965 spiste raskanten opp veien øst for Dalbakken, minuttet etter at siste traktor var passert. Det ble i denne tiden forsøkt noen forbygningsarbeider oppe i Kaldalsbekken, tømmer og grus skulle sette en stopper for utrasningene. Men heldigvis var karene oppe og spiste da raset gikk.

Samme året ble det bygd ny vei ca. 30 meter ovenfor den forrige. Hvor lenge den blir stående vet ingen.

VELKOMMEN INN TIL

NORUMSGÅRDEN

SHELL bensin og oljer Autorisert bilverksted

Alt i rekvisita og utstyr for bilen

Smørehall – Vaskehall – Kiosk

Kjøreskole kl. 1 – 2 – 3 – 4

Påsketilbud: Transport og redningstjeneste på Høysjøen

G. NORUMS EFTF. A/S

ROLF NORUM

FRA MIN JAKTJOURNAL

Av Lasse Johnson

Vi skriver torsdag 27. september 1973, midt i første periode for høstens elgjakt. Da det har vist seg å være bare smått med nye elgtråkk i de nærmeste trakter, samtidig som været i dag ser ut til å bli det aller beste, er beslutningen tatt om en lengre utmarsj.

Klokken er snaut 6.30. solen titter så vidt frem mellom de vakre fjellformasjonene på svensk side og liksom jager morgendisen vekk. Dette lover klarvær, som igjen gir muligheter til observasjoner over lange avstander når en først er kommet seg opp i høyden.

Utgangspunktet er Storlunvolden i Vera og ruten legges sydover Haldodalen i retning Grønnlia og Svart-tjønnene, for siden å komme opp i mer åpent fjellterreng.

Etter en halvtimes gange opp gjennom dalen kommer vi forbi en stor, gammel lurvegran hvor det ligger igjen noen gamle råttne stokker. Jeg foreslår en liten pipehvil og spør samtidig min jaktkamerat om hva disse stokkene opprinnelig er brukt til. Her må jeg få lov å tilføye at min jaktkamerat er identisk med «Rønningen». Når først det er sagt, så må det også tilføyes at hans evne til å iaktta og tilegne seg naturen på er missunnelsesverdige. Hvordan han leser naturen som en åpen bok kan på ingen måte beskrives her, dette må oppleves sammen med ham, ikke bare en gang, men gjennom mange år.

Nå vel, et lite sidesprang vil du nok si, ikke noe med jakt å gjøre. La gå med det. Vi fikk i hvertfall en liten hvil og jeg fikk vite at disse morkne stok-

kene som lå i et visst mønster på bakken var restene etter en «bustad» som var vanlig i slåtte-myrene den gang. Disse bustadene var nærmest å betegne som et gapasjul som var åpent i ene enden, og hvor taket gikk «sneit» ned mot marka i andre enden. Innerst inne var det sengeplass, den skulle være så stor at den minst ga plass til rakstertausa attåt. Fremfor åpningen var det tydelig merker etter eldhesten, der hadde tyriveden holdt god varme gjennom hele sensommer-natten. Like ovenfor bustaden er det myrterreng. Der står det ennu stakkestenger på rad og rekke og vitner om en svunnen tid. Rønningen mente at det var Sveet i Vera som hadde myrslått der. Dette forekom meg noe rart og malplasert, men før vi dro videre kom jeg til å snu på ei stor skiferhelle som sto reist mot granleggen. Det var visittkortet. Innskrevet med kniv og med fin hånd:

Ingvald Tronsmo 1943.

Men vi skulle videre vi. Det var ikke direkte myrslått og gamle bustader vi var ute etter. Vi passerer Svart-tjønnene og Treskohaugen, dreier litt på øst og er snart oppe i åpent terreng. En arrig rypestegg letter skarrende foran foten på oss og får bikkja i bedre humør. Vi har ennu ikke sett nytt elgspor.

Noe lenger fremme får jeg øye på en stor gammeltiur som sitter og soler seg på et snauberg, og jeg ber igjen om en liten pause for å betrakte fuglen gjennom kikkerten. Et sjelden vakkert bilde med de aller flotteste farger omkring.

Vi er omsider kommet helt opp i høyden, riktig i rypeterreng. Men elgen er lunefull og kan,

særlig på klare dager, godt befinne seg i lag med rypene. Her oppe er det hard sydøsting og en blir fort kald i skjorta om en tar det litt for kulig, svett og varm som en er etter oppmarsjen. Men utsikten er upåklagelig og kikkerten blir flittig brukt. For en farveprakt! Rødt, lilla, gult, grønt, blått, omsvøpt av krystallklar septembersol med silhuetter av kjente fjelltopper i bakgrunnen. Det er bare å gi seg ende over. Dette kan bare oppleves akkurat som det er. —

Vi må over en liten bratt tverrdal hvor det surkler en liten bekk i bunnen. Kommet nedi oppdager vi straks at her er god ly for vinden, og det blir heller ikke noen lang debatt om at her må det rastes. Med god furugadd tar det ikke mange minuttene før blikkbokskaffen er ferdig og «glohanen» i god bær. Praten går lett og mang en «godstubb» kommer frem i løpet av en halvtimes tid. Ikke noen vidløftige avhandlinger. For det meste små enkle fortellinger fra småviltjakt og fangst, eller kanskje noen mer alvorlige fra enda lenger bakover i tiden der kampen for tilværelsen *alltid* var i fokus. Som sagt ikke vidløftig, men du verden så interessant mye kan være, for ikke å kalle det historie. Et nytt sidesprang sier du. Ja visst har du rett i det. Tiden løper jo beint fra oss, klokka er allerede over 10.00 og vi har ennu mye terreng å tilbakelagge.

Vi nærmer oss Tronsmovassdalen, som i dag ser veldig innbydende ut med tette åser med gran- og løvskog, tilsynelatende et eldorado for store elgokser, og for større og mindre kuer. Det er jo tross alt brunst-tid for elgen, og her skulle det fra naturens side ligge godt til rette for et elskovseventyr. Vindtrek-

ket er stødig og upåklagelig. Hundenæsen er alltid på vakt og vil straks oppfange den minste dunst av elg som vil forekomme innen rimelighetens grenser. Vi går stadig i sydlig retning. Langt der framme ser vi på terrengformasjonene at nedre Vassdals-tjønn ligger, og dette betyr samtidig at vi nærmer oss den sydlige grense for vårt jaktrevir. Lenger syd blir det andre jegere som tar over. Vassdalstjønnen ligger speilblank i høstsolen. Vi kommer frem til utløpet av tjønnen og slenger oss uten videre ned på noe gammelt tømmer som ligger der. I utløpet er det tydelig rester etter en dambygning. Denne dammen har vært brukt både som fløtningsdam og sagdam. Langt nede mot Tronsmoen ligger en setervoll som tilligger gården. Der oppe ved seteren har det like opp til nutiden vært et sagbruk i drift. Tømmeret ble ofte fløtet nedover Vassdalsbekken og opptatt på saga ved Tronsmovolden. Da var det godt å ha en dam og et vannreservat i Vassdalstjønnen. Men det samme sagbruket ble også drevet av vasskraft, ved hjelp av vasshjul, og da var det sikkert ennu mer nødvendig med en reguleringsdam itjønnen. Men langt var det å gå fra Tronsmoen og opp til dammen for å lette litt på lukene når det skulle skjæres noen stokker. Men, begrepet «tid» var nok ikke det samme den gang som det er i dag.

Turen går nu mer rett øst og terrenget bær til å begynne med bratt i mot. Utsikten er fantastisk. Vi kan nu se alle Vassdals-tjønnene, vi ser Langvoltjønnen og masse andre større og mindre vann. Langt i sydvest, bak Driv-sjøfjellet kan vi se Hermannsnasa reise seg som et fyrtårn i horisonten, og lenger øst sees silhuettene av Kjållåhaugen. Det

Helgådalsdikteren Peder Olsen Mæhlen



Han ble født på Storlunet i Vera, 30. november 1863.

I 1869 flyttet foreldrene utover bygda, først til Trøa. I 1870 flyttet de så til Mæhlen, der faren, Ole Johnsen, tok over som

er nok av inntrykk. Det vil si, det er så alt for mange, du kan ikke få festet alle til netthinnen på en gang. Og så dette spekter av farver inn i den store helheten. Vår Vakre Natur!

Solen er omsider kommet oss i bakhold, og etter en kort kafferast nærmer vi oss raskt Sørveresvassdalen, den magiske grense mot øst, og det er alt så langt på dag at vi har bare tid og veg for å komme oss til Tronsmoen med dagslyset. Så langt på dag ja, og hva med jaktutbyttet vil du sikkert spørre.

Det ble ingen storokse denne gang, ikke en gang nye spor. Men for oss ble jaktutbyttet likevel stort. Det ble en ny dag med nye store naturopplevelser å føye til rekken av de mange, mange andre.

leilending. Barna Peder, Johannes (Storholmen) og Marie var da født. Faren døde i 1882, og da drev mora gården sammen med barna noen år før Peder tok den over. 21. januar 1899 ble han gift med Ingeborg Anna Overnesset. Hun var tidligere gift med Martin Hansen, som døde i ung alder. Da hun flyttet til Mæhlen hadde hun sine to gutter Iver og Martin med, de var da henholdsvis 13 og 11 år gamle. Disse to ble noen kraftige karer og ble til god hjelp på gården. Ingeborg Anna og Peder fikk ingen barn. I 1918 kjøpte Peder gården av Verdalens kommune for 4000 kroner.

Peder Olsen var meget intelligent. Det siste året på skolen måtte han sløyfe, da hadde læreren ikke mer å lære han —. Interessert i lesning var han hele sitt liv. Han leste alt han kom over av bøker, og han var fast abonnent på «Nidaros», «Ugens Nyt» og «Indherreds Folkeblad». Peder hadde svært lyst til å gå på lærerskolen, men fikk aldri råd til dette. I stedet ble det bare å trøste seg med sin lesning og sitt forfatterskap. Utallige bøker skrev han ned sine tanker. Det gikk mest på dikt, men han skrev også ned sine matematiske og astrologiske funderinger. De aller fleste av disse bøkene er borte, men det er noen få igjen, nok til å gi et visst inntrykk av denne merkelige mannen, som vel ingen riktig forsto.

Han var også meget hag på trearbeid. Spesielt kjent var han for sine river, som han også høstet hederlig omtale for på utstillinger. Han vorte dessuten om kjøreredskapen selv, og satte opp østre enden av stuebygningen på Mæhlen.

På sin 70-årsdag fikk han en spaserstokk av folkene på gården, og han kvitterte øyeblikkelig med følgende dikt:

«Af husets Folk jeg fik
som gave
en Spaserstokk med
Sølvhåndtak,
den kan nok blive god at have
når Føtterne blir mere svak.»

Julaften 1943 døde Peder Mæhlen, 80 år gammel.

Et strevsomt liv hadde tatt slutt. Ingen vet hva denne mannen kunne ha oppnådd her i verden, hvis han hadde fått mulighet til å utnytte sine evner.

Vi gjengir her en del av Peder O. Mæhlens dikt.

JO

LÆNGSEL

Hvad er det for en hellig Længsel
Som ulmer i det Unge Bryst?
Og hvad er det vel for en Stængsel
Som stenger for din største Lyst?

Af Kjærlighed mit Hjerte brender
for dig, O søde hulde Ven.
Den Ild i Bryst og Hjerte tænder
Jeg glemme kan dig en igjen.

Nei dette kan jeg ikke gjøre.
Dit billed bær jeg end i Bryst.
Sig vil du lykkelig mig gjøre
Og blive al min Fryd og Lyst?

Ak lad mig naar jeg til deg kommer
Faa hvile i din ømme Favn.
Da i mit Bryst du gjør en Sommer,
Ja Pige, ja dit hulde Navn.

PEDER OLSEN MÆHLEN

SELVBIOGRAFI AF EN HELGAADALING

Og naar han stille træder ind i salen
og mønstrer folket med et fryktsomt blik
Saa husk han er fra Helgaadalen
og lidet ved af Folkeskik
Men blodet strømmer raskt i Aaren
og bruser som en elv om Vaaren
Ingen maa dog blive fælen
Thi farlig er ei Peder Mæhlen.

Ei blev han født i Rigdoms gyldne Sale
Opvokste ei i Pragt og Overflod
Nei, i en vraa af Norges dale
ved Fjeldets rand hans vugge stod
Ei strødt blev gullet paa hans veie
Thi Armod fik han kun i eie.
Men freidigt Sind og godt humør
Tidt virker mer end gullet gjør.

Det blev hans lod som Arbeidsmand at slide
for at fortjene sig og sine brød
Og mangengang han ondt maat lide
Ja taale mange fald og stød
«Han syntes født til bagateller
og noget stort han blev ei heller,»
En Nordmand sig som skudsmaal gav
At sætte paa sin egen Grav.

PEDER OLSEN MÆHLEN



Lagets fotballoppmann, Johs., fikk ikke sitt høyeste ønske oppfylt, om kretsmesterskap og opprykk til 4. divisjon i år, og det var trist, for han hadde virkelig fortjent det. Hans innsats kan fullt ut sammenlignes med det som ble ytet på banen, og den var ikke liten. Som takk for dette gav spillerne og styresmedlemmene han en personlig gave med et krav om fortsatt innsats for at dette uoppfylte ønske kan bli en realitet.

I TØMMERSKOVEN

Du slanke gran som stander der. Og svaier hid og did.
Ja hilsen paa din Frende kjær. I Skovens dunkle Lid.
Dog nu er tiden omme, at vi dig fælde maa.
Du Skovens stolte Blomme. Som nys saa rank vi saa.

Hvor lang og yndig der du stod. Blandt fler af samme Slag.
Som her du ligger for vor Fod, nedmeiet paa en Dag.
Nadr Øksen klang i Lien. Den Lyd var ren og klar.
Nys sang vi hid paa Stien. Og Ekko giver Svar.

PEDER OLSEN MÆHLEN

JULEN 1973

Vi har en rekke varer å tilby.
Fra single, LP-plater og kassetter.
Til stereoanlegg og Farge-TV.
Besøk oss nå, mens utvalget er størst.

Verdal radioservice a/s

INNEH. BRØDRENE HOLM
Tlf. 78 227

Legil Groan

Dyrstad
MUSIKK & RADIO-TV

Skisesongen



Sesongens høydepunkt med Helgadal idrettslags øyne var uten tvil stafettseieren i verdalsmesterskapet over 3 x 5 km, der denne trioen sørget for triumfen, fra v. Lennart Leirhaug, Per Leirset og Sturla Green.

Nå da en ny skisesong står for døren, må vi ha lov til å se litt tilbake på den siste sesongen. For de aktives del er vel toppen på denne sesongen verdalsmesterskapet i stafett som ble avviklet på Skjækermoen. Ikke for å forringe innsatsen til de to andre på laget, bør vi vel nevne Per Leirsets løp på siste etappen. Etter et kjempeløp der han fullstendig utklasset sine konkurrenter, kunne han sikre det gjeveste trofeet for Helgadal i.l.

De løpene som i år har vært de mest positive for bygda, er utvilsomt lysløypekarusellen. Den store deltagelsen i disse viser at skisporten så langt fra ligger nede som enkelte hevder. Det at vi mangler A- og B-løpere får bli en sak for seg. Det kan ha mange årsaker. En av årsakene er vel mangel på instruksjon. For bygda er altså karusellen meget positiv, men for helgaldalsløperne ble det noe ujevne

prestasjoner. En løper fikk imidlertid stadfestet sin posisjon som bygdas suverene løper i sin klasse. Vi tenker da på Tore Green i klassen 14—15 år. Han fikk i 1972 innsatspokalen og har i år også vært en av favorittene til denne. Den eneste av helgådalsløperne som greidde å være med i kampen om poengene, var Per Leirset som endte på en 6. plass til slutt. Suvren vinner ble en av de få i bygda som er god nok for B-klassen, nemlig Ove Bjørkeng.

For å nevne noen som har gjort det bra i løypa i år, må vi først nevne Per Leirset som har hatt en jevn og god sesong. I karusellen ble det altså en 6. plass, i Fånettrennet en 7. plass, i verdalsmesterskapet i stafett gjorde han vel sitt beste løp i år og kunne føre sitt lag til en sikker seier. I Fjellrosastafetten ble det en 3. plass, i Hervolrennet 3. plass, i Vårлонken en 3. plass, i Flyktningerennets turklasse en 20. plass og en 2. plass i klubbmesterskapet. Disse resultatene sammen med god treningsiver og tidligere års meget gode prestasjoner resulterte altså i at Per Leirset ble tildelt innsatspokalen i år. Det var en meget populær tildeling til en trofast og god idrettsmann.

Den som konkurrerte hardest med Per om pokalen, var Tore Green. Han har i år vært bygdas klare ener i 14—15 års klassen, og det som til slutt ble avgjørende for utdelingen var at Tore hadde fått pokalen før. I følge statuttene for pokalen, skal — så fremt to personer står nokså likt i konkurransen om den — pokalen utdeles til den som ikke har fått den før. Foruten de to som er nevnt ovenfor bør vi også nevne Snorre Green som hadde en fin-fin avslutning på sesongen, med blant annet klubbmesterskap og 2.

plass både i Hervolrennet og i Vårлонken. Han er vel også den av våre C-løpere som kan utvikle seg mest, så vi tror at vi vil få høre mere fra Snorre i de kommende år. Dessuten har vi Lennart Leirhaug som nå er i D-klassen, men som likevel henger med helt i toppen blant våre løpere, junioren Sturla Green som blant annet var på vinnerlaget i stafettmesterskapet og Kjell Green som ikke er langt bak sin tvillingbror Tore i skisporet.

Vi kan nok alle være enige om at vi har en bra stamme skiløpere i laget og når vi samtidig ser på den meget store flokken unge løpere som er med, er det bare å håpe at vi kan få beholde og greie å utvikle både miljøet og treningsmulighetene. Dette blir i tilfelle en sak for ledelsen. Skiløperne og interessen er det i hvert fall ingen ting i vegen med. Laget har nå 2 ferdige lysløyper og disse har hjulpet meget godt for at våre løpere kan få skitrening. Derimot har det vært dårlig med grunntreningen. Våre løpere har måttet være med på fotballgruppas trening, og der trenes det jo kun med henblikk på fotball. Det hadde nok vært betraktelig bedre for våre løpere om det hadde vært en spesiell skisamling. Spesielt trenger løperne noen som kan instruere og lede treningen. Dette har uvurderlig betydning for de unge løpere, ellers får vi bare stamming og ingen fremgang.

På bakgrunn av at vi nå har omorganisert skigruppen til et styre på linje med fotballstyret, er det håp om at hele skiarbeidet kommer inn i betydelig bedre organiserte former, noe som ap-solutt kommer de aktive til gode.

På arrangørsiden har Helgådalen i.l. hatt en travel sesong, særlig avslutningen på sesongen var tettpakket med arrangementer. De løp vår stab har arrangert eller vært delaktig i arrangementet av: 2. del av lysløypekarusellen, VM i stafett, Hervolrennet, Vårлонken, Fjellrosastafetten og klubbmesterskapet. Ved siden av dette har vi hatt dagens løype tre ganger. Dagens løype er blitt et kjent begrep og et meget populært tilbud til ski-interesserte og mosjonister. Disse tilbudene vil fortsette også i fremtiden fordi de får folk som ellers bare er ute på ski en eller to ganger i året, til å dra på turer nesten hver helg, og dette å trekke menneskene ut i naturen har vel vært et av idrettsbevegelsens mål hele tiden.

Tidligere i denne artikkelen nevnte vi Skjækermoen hvor vi i siste sesong hadde endel av våre arrangementer. Vi vil her gjerne få takke Morten Helgås for den velvilje og innsats han har vist for våre arrangementer, og vi håper at vi får lov til å benytte plassen også i kommende sesong. Dette er en meget fin startplass og den ligger nært inn på et skiftende terreng som er ideelt for skiarrangementer.

A. K.

Kom til oss med deres bil

Vi yter fagmessig service.

Holmens Servicesenter

7650 Verdal

FOTBALLSESONGEN



Det hjalp dessverre ikke at en'visiasten Olav Sagvold viste stor innsats under kvalifiseringen. Her pisker han opp kamphumøret til svigersønnen John Valseeth (t.v.) og sønnen Ketil etter kampen mot Varden. Men det bør vel tilføyes at nettopp disse to spillerne gjorde seg fordelaktig bemerket under kvalifiseringskampene.

Når vi nå har fått fotballsesongen noe på avstand, kan vi se litt på det som foregikk. Både spillere og ledelsen har vært gjennom en god sesong. Einar Holmli gjorde en meget god jobb som trener for vårt lag, og spillemessig var nok denne sesongen bedre enn forrige. Dessverre mister vi nå Einar som spiller, men vi får beholde han som trener, og det tror jeg er av stor viktighet. I han og Per Storholmen har laget et trenerpar som vet hva de skal gjøre.

Årets serie i 5. divisjon ble en eneste stor triumf for våre spillere. Laget gikk gjennom sine 10 kamper uten å avgi ett eneste poeng, og dette kan vel sies å være en sterk prestasjon. Denne triumfen kan tilskrives et godt sammensveiset lag og en målhungrig løperrekke. Skal en trekke fram noen spesielt kamp hvor

stort spill og særlig innsats ble vist, må det bli kampen mot Skogn på Elberg. Denne er vel kanskje lagets beste kamp i sesongen. Etter en kamp med stor fart og innsats vant Helgådal til slutt 6—0 over Skogn, som endte på 2. plass på tabellen. Ellers var vi aldri truet av noe lag. Der som en ser på resultatene av kampene i år, legger en straks merke til at det er stor forskjell mellom de beste og dårligste lagene. Dette aktualiserer spørsmålet om opprettelse av en 6. divisjon i Nord-Trøndelag. Når dette leses har vel Kretstinget avgjort dette spørsmålet. Opprettelsen av en 6. divisjon kan imidlertid ikke tre i kraft før tidligst i 1975, så neste år blir det vel omtrent som i år.

Etter seieren i serien var det klart for kvalifiseringskamper for 4. divisjon. Her gikk det nok

ikke helt etter planen for oss. De andre lagene ved siden av Helgådal var Varden, Stod og Snåsa. I den første kampen mot Varden spilte vårt lag godt og vant en fortjent 1—0 seier. Kampen mot Stod var imidlertid ikke god på noen måte. Det ser ut til at laget vårt har fått et Stod-kompleks. Det er delte meninger om årsaken til at vi tapte 1—2. En av årsakene var nok en elendig dommer, men vi spilte oss da til mange sjanser som normalt skulle gi uttelling. Derfor var det nok like mye vår egen udyktighet som var årsak til tapet. Etter 1—1-kampen mot Snåsa, for oss de mange forspilte sjansers kamp, var det klart at det blir 5. divisjon neste år også.

I den 2 måneder lange sommerferien deltok Helgådal i to cuper. Ved siden av vår egen sommercup deltok laget også i en cup i Nordli i forbindelse med vår såkalte «konetur» 14. og 15. juli. De andre lagene som deltok i denne var vertskapet Nordli, 4. divisjonslaget Grong og et lag fra «allsvenskan», Jormvattnet idrottsforening. Vi tapte her den innledende kampen mot Grong, men beseiret Nordli i den andre, slik at det ble 3. plass i cupen.

Vår egen sommercup ble nesten en kopi av fjorårets. Vinne og Ness og Helgådal vant sine innledende kamper mot henholdsvis Vuku og Leksdal. Foran finalen ventet nok mange at Helgådal skulle ta revansje for tapet i fjor, men de fikk se noe ganske annet. Vinne og Ness spilte nok en av sine beste kamper for året, og vant etter til dels å ha rundspilt vådt lag en fortjent 3—1 seier. I jumbofinalen vant Vuku til slutt 3—2 over Leksdal i en morsom og spennende kamp.

For å ta med en del statistikk:

Helgådal har i sesongen spilt 24 A-kamper, 10 serie, 4 cup, 3 kvalifisering og 7 privatkamper. I disse er det blitt 17 seire, en uavgjort og 6 tap. Målscoren er blitt 74—28. I serie, cup og kvalifisering er det i alt benyttet 18 spillere.

Hvis en skal fremheve noen spillere som har utmerkt seg på banen, må vel Einar Holmlis meget gode vårsesong og store innsats som trener nevnes. Sturia Greens sikre wingbackspill, John Valseths midtbanespill og Svein Olav Granheims wingspill bør også nevnes. At de to sistnevnte fortsetter i Helgådal også neste år ble da også møtt med applaus på siste spillermøte. Det er kanskje ikke riktig å trekke fram bestemte spillere, for det er ingen tvil om at det er lagspillet som har vært det bærende element i laget. Det har vært arbeidet meget med dette under treningen, og det er gledelig å se at dette arbeid har båret frukter og gir seg utslag i kampene.

Utdelingen av pokaler og priser ble i år som tidligere foretatt under et hyggelig og feststemt fotball-ball. Fotballkruset tilfalt i år Sturla Green for hans jevne og gode innsats. Toppscorerpokalen gikk til Einar Holmli for hans 19 fulltreffere. Fotballavdelingens ærespris ble overrakt Håvard Elnes for hans store innsats for fotballen og miljøet i laget.

Det er imidlertid ikke bare på banen det foregår noe, utenfor sidelinja er det også nødvendig å ha dyktige folk. Blant dem må nok oppmannen Johannes Overmo nevnes. Med sin enorme arbeidsinnsats er han meget god å ha i denne stillingen. Det er med stor tilfredsstillelse vi kan notere at han fortsetter i jobben.

Som nevnt bør laget være godt fornøyd med sesongen. Vi får

beholde nesten samme spillerstall som i år, og de vil gå på neste sesong med 4. divisjon som mål. Riktignok mister vi som nevnt Einar Holmli, men til gjengjeld har vi den glede å ønske Kjell Johan Hermann fra Leksdal velkommen til vårt lag. Vi

håper han finner seg godt til rette. Så må vi da bare til slutt si som fotballavdelingens formann Tore Holmli: Det er bare å satse for fullt på neste sesong, det er da som bare f - - om det ikke skal lykkes en gang.

A. K.

Verdal Blomsterforretning og Gravferdsbyrå

Tlf. 78 311

Blomsterbutikken

LEVANGER

Tlf. 82 239

INNEH. ODDVAR HAUGAN

SPORTSFOLK...

Vi ønsker Dem velkommen til distriktets største forretning med et godt utvalg i utstyr og tilbehør til de forskjellige idrettsgrener.

BESØK OSS — DET LØNNER SEG ALLTID



VAREHUSET

VERDAL SAMVIRKELAG

Forretningsbanken A/S

VERDAL

Bremseth Sport

Tlf. 78 862

VERDAL

Styrer og komiteer i Helgådal idrettslag for driftsåret 1974

Hovedstyret:

Formann: Jon Overmo.
Nestformann: Håvard Elnes.
Sekretær: Per Storholmen.
Kasserer: Johannes Overmo.
Styresmedlem: Arnt Kjesbu.
Varamenn:
1) Bjarne Haugan.
2) Magner Haugan.
3) Arnold Kjesbu.

Skistyret:

Formann: Leif Svartås.
Nestformann: Egil Green.
Sekretær: Åsmund Lerset.
Kasserer: Trond Svartås.
Styresmedlem: Olav Sagvold.
Varamenn:
1) Magnus Julnes.
2) Per Leirset.
3) Ivar Kjesbu.

Fotballstyret:

Formann: Tore Holmli.
Nestformann: Jon Berg.
Sekretær: Oddvar Lyng.
Kasserer: Johannes Overmo.
Styresmedlem: Evald Haug.
Varamenn:
1) Brynjar Aksnes.
2) Bjarne Haugan.
3) Svein Olav Granheim.
Oppmann:
A-laget: Johannes Overmo.
B-laget: Bjarne Haugan.
Gutter: Magnus Julnes.
UK:
A-laget: Evald Haug (form.).
Per Storholmen.
Bjarne Haugan.

Guttelaget:

Magnus Julnes (formann).
Sigbjørn Ottermo.
Jan Nymoen.
Grasbanesjef: Arnt Kjesbu.
Billettører: Odd Bjartan.
Leif Svartås.
Jan Nymoen.
Knut Green.

Friidrettskomiteen:

Formann: John Haugan.
Styremedlem: Inge Bratli.
Styremedlem: Snorre Green.

Komiteer:

Hervolkomiteen:
Formann: Egil Green.
Medlemmer:
Asbjørn Leirset.
Severin Lillegård.
Knut Green.
Bjørn Skoknes.
Jan Nymoen.
Jon Tosteigan.
Varamenn:
1) Arnold Kjesbu.
2) Odd Bjartan.
Vårlok-komiteen:
Formann: Johannes Overmo.
Medlemmer:
Bjørn Skoknes.
Per Leirset.
Varamenn:
1) Pål Holmli.
2) Magnus Julnes.
Redaksjonskomitee:
Lasse Johnson sen.
Hans-Per Rotmo.
Johannes Overmo.
Arnt Kjesbu.
Valgkomitee:
Formann: Pål Holmli.
Medlemmer:
Per Leirset.
Åsmund Leirset.

Lysløypekomiteer:

Bjartan:
Formann: Jan Nymoen.
Medlemmer:
Tor Bjartan.
Odd Bjartan.
Knut Green.
Steinar Helgås.
Bjørstad:
Formann: Olav Sagvold.
Medlemmer:
John Haugan.
Ole Sagvold.

Kontingentoppkrevere:

Ø. Helgådal: Torgeir Bakken.
Bjartan: Ketil Svartås.
Elnes: Ole J. Haugan.
Elneshøgda: Ola Petter Berg.
Nordkleiva: Melvin Nesseemo.
Bjørstadhøgda: Stein Sagvold.
Ulvilla: Jens Holmli.

Sagamarsjen:

Representant til hovedkomiteen: Jon Overmo.
Løypesjef: Leif Svartås.
Leirsjef: (blir valgt senere).
Innkvarteringssjef:
Andor Kjesbu.

Utsendinger:

Skikretstinget: Leif Svartås.
Varamann: Egil Green.
Fotballkretstinget:
Tore Holmli.
Johannes Overmo.
Oddvar Lyng.
Varamenn: Andor Kjesbu.
Sturla Green

Revisorer:

Ivar Bjartan, Kjell Bjartan.

A/S Verdal Manufaktur

Godt utvalg i manufaktur

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk

Avd. Verdal. Underavd. Ulvilla

Installasjon — Salg

Helgådal Idrettslags prisvinnere 1973



Helgådal i.l.'s høyeste utmerkelse, Æresprisen, ble utdelt for første gang i år, og gikk til en mann som gjennom mange år har lagt ned en fremragende innsats for laget, Leif Svartås. Det har aldri vært nei i Leif's munn når det har vært spørsmål om oppdrag. Og han har ikke bare



Helgådal i.l.'s innsatspokal for individuell konkurranse ble i år tildelt Per Leirset. Meget fortjent fikk lagets beste gjennom mange år nå denne utmerkelsen.

påtatt seg jobbene, han har også utført dem på en måte det står respekt av.



Einar Holmli sikret seg toppscorerpokalen med sine 19 fulltreffere.

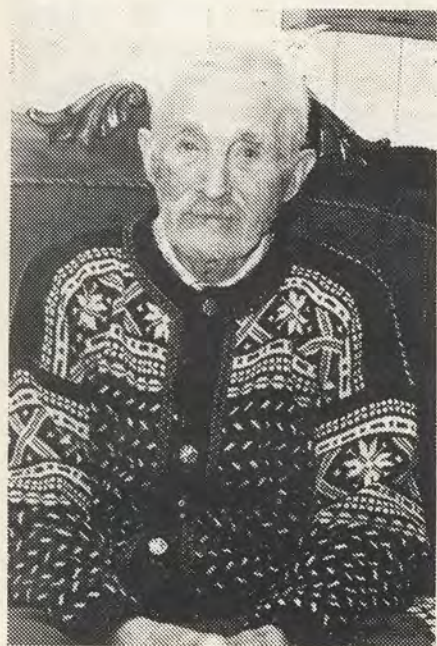


Helgådal i.l.'s fotballkrus ble i år tildelt Sturla Green, fortjent og populært. Til tross for at han ennå ikke er fylt 20 år har Sturla fått lagets høyeste utmerkelse både som fotballspiller og skiløper, ettersom han fikk Innsatspokalen i 1971.



Fotballavdelingens ærespris gikk til Håvard Elnes for hans fremragende innsats for fotballen i Helgådalen gjennom mange år. Håvard var en av ildsjelene i bedriftsserien, og blant de fremste tolsmenn for å gå inn i 5. divisjon i 1971. Han er mannen med de mange ideer, og har evnen til å få folket med.

SEVERIN HELMO



I boken «Norske Skiløpere» utgitt 1958 av Skiforlaget — Erling Ranem — kan en lese følgende:

«I ca. 1900 ble Helgådalen Skilag stiftet med Severin Helmo som formann og M. P. Moen som dommer. Det har alltid vært størst interesse for langrenn i Helgådalen, og like etter starten var Severin Helmo den beste langrennsløperen, kanskje er han den sterkeste langrennsløperen bygda har hatt.»

Vi har besøkt denne kjempen, som til tross for sin høye alder fremdeles lever i beste velgående heime på Helmoen.

Severin Helmo ble født 17. april 1876 på Blokkhaug. Han var den 5. av i alt 10 søsken. Fra sine barneår forteller han at han gikk på skole hos lærer Schieflo i Volden. Omgangsskolen hadde sitt lokale i mastua, og læreren bodde med sin familie oppe på mastuloftet. Der var det så lavt under taket at et voksent menneske ikke kunne stå bein, så det var ikke rare greiene til

lærerbolig bygda dengang hadde å by på. Helmo forteller at det ene av barna til læreren døde, sannsynligvis som følge av de elendige boligforholdene. Men Schieflo var en meget flink lærer.

I 1897 giftet Severin seg med Karoline Helmo, og flyttet til Helmoen. Skogsarbeid, jakt og fangst var næringsgrunnlaget hans dengang. Skogsarbeidet var et blodslit og betalingen liten. Da kunne jakten gi bedre økonomisk resultat, hvis en var heldig og dyktig nok. Severin holdt til i fjellet både titt og ofte, og han lærte seg å forstå adferdsmønsteret til dyr og fugler. Severin Helmo er sikkert en av de beste jegere i Helgådalen i nyere tid. Over 100 elg har han felt, den siste bjørnen som ble skutt i Verdalen falt for et velrettet skudd fra hans Remington-rifle, hvor mange ryper han har skutt gjennom årene vet han ikke, og han har et utall av storfugl og rev på samvittigheten.

Vi ber han fortelle fra noen av sine opplevelser som skiløper, som jeger, fangstmann, skogsarbeider og bonde:

«Det første skirenn jeg deltok i gikk fra Kvernmoen innover Kverndalen, krysset Kverna inne ved Spakhølene og gikk framover til Holmen nedre. Jeg gikk på ski hjemmefra uten mat, jeg trodde jeg fikk kjøpe en matbit ved starten», forteller Helmo. «Men der var det ikke noe mat å få kjøpt. Men jeg meldte meg på og la i vei. Fra naturens side er jeg utstyrt med et lett bryst, jeg kunne starte adskillig hardere enn folk flest uten å få noe pustebesvær, og jeg var snart først i sporet. Løypa var oppgått med smalere ski enn mine,

så det ble slitsomt innover Kverndalen. Da jeg kom i siden av Skavhaugvola ble jeg tatt av et snøras, og den ene skibindingen ble ødelagt. Jeg kom meg på et vis fram til Vukuvolden, der satte jeg meg på en stubbe og reparerte skibindingen. Løperne for da forbi en etter en, men jeg fikk da ranglet sammen bindingen så pass at jeg kunne slå følge med Anton Kvernmo, som hadde startet sist. Vi tok igjen de andre nede i Årstadliene og kom i mål nesten i samlet flokk. Jeg skal si det smakte med en matbit da, ja. Etterpå var det bare å spenne på seg skiene og renne heim til Helmoen. Dagen etter var det hopprenn i Østnesbakkene, og der ble jeg nr. en», ler Helmo.

Skiutstyret dengang kan ikke sammenlignes med nutidens. Dengang hadde de brede, tunge ski og en stav. Men Severin vil ikke si bare negativt om dette skiutstyret. Som løypene ble lagt dengang, gjennom krattskog og ned bratte bergskrenter, hadde en ikke kommet noen steds med nutidens skiutstyr. Den ene staven var svært god i utforkjøringene. «Jeg ville sett de ungdommene nå til dags som hadde våget legge i vei nedover de bakkenene vi rente», sier han. «Nedover Helmoåsene brukte jeg aldri å bremse, jeg lot det stå til så snøspruten fauk omkring staven.» (Der fikk dere, Vårlokdeltakere!) Den verste mann Severin har sett til å renne utfor var Johannes Skjækermo, han la i vei uansett hvordan terrenget så ut. En gang han skulle heim fra Helmoen, det var en måneskinnskveld med skarpt skiføre, klarte han ikke svingen da han kom utpå elvemelen vest

for Skoknesset. Men han hoppet bare til med det samme, og landet helt nede på elveisen. «Han slo seg stygt den gangen, men stort mer forsiktig ble han ikke etter denne turen heller», sier Helmo. En annen som heller ikke var noen reddhare i utforkjøringene var Harald Haugen. Når han hentet melk på Helmoen pleide han å renne rett ned den bratte bakken ved Storneset med melkespannet i ene hånden og staven i den andre. Det var ei groft også like i overgangen der, men Harald spilte ikke en skvett av melken han hadde i spannet.

Noen smurningsproblemer hadde dere vel ikke før i tiden?

«Nei, slike hadde vi ikke. Vi smurte inn skiene med råttjære i håbålla og lot dem trekke seg i solveggen, det var den eneste smøringen vi brukte.»

Et annet skirenn Severin husker startet på Helmoen, gikk opp åsene og østover til Skaret, ned bergskrentene og over elva ved Helgåsen og videre framover på nordre side av elva. Severin hadde siste startnummer, men som vanlig startet han kvasst, og han gikk forbi løper etter løper oppover åsene. Da han kom opp til Skaret tok han igjen Ole Åker-vold som var fremst i sporet. Han ville ikke gå forbi da, for Ole var dristig og god i utforkjøringene, så Severin la seg bak til de kom ned på elva. Der fikk Ole problemer med skiene som isbrant, men Severin ville ikke gå ifra, så de fulgte hverandre til mål og ble nr. en og to. Det var 13 løpere som startet.

Et annet renn hadde start og innkomst ved Bjartan med skogvokter Moen som tidtaker. Moen var selv en ivrig skiløper, og var med og startet skilaget her oppe i 1900. Dette var første gang Severin så noen bruke to sta-

ver, idet en utenbygds deltaker kom og startet. «Jeg var litt spent på denne karen», sier Helmo, «men da jeg kom vest på langmyra begynte jeg å se ryggen på han, og det viste seg at han ikke var vanskelig å hanskkes med. Løypa gikk om Nonset innover til Tosteigan og over Lifjellet tilbake. Jeg hadde ei rød topplue på den dagen, og da jeg kom mot mål hørte jeg Moen ropte «Nu kjæm Helmoen». Det ble ei stund å vente til de andre deltakerne kom, jeg var i bra form den gangen», smiler Helmo.

Vi ber Severin Helmo fortelle fra noen av sine utallige jakt-turer i fjellet, og vi åpner da med bjørnejakten.

«Høsten 1904 jaktet jeg elg sammen med Severin Helgås på Helgåsmarkene og fremre del av Skjækrdalen», forteller Helmo. «En morgen vi var på Seriannavola ble vi var et dyr som gikk like ovenfor bjørkbandet på vestsida av Hardbaken. Vi var ikke sikker på hva slags dyr det kunne være, og ville undersøke dette litt nærmere. Da vi hadde kommet et stykke begynte vi å få mistanke om at det kunne være bjørn, og vi såg oss ut en stor stein vi skulle prøve å snike oss inn mot for å komme på skotthold. Vi måtte gå over noen steinheller før vi kom fram til den store steinen vi hadde sett oss ut, og da jeg reiste meg opp bak steinen så jeg at bjørnen hadde blitt oppmerksom på oss, den sto på bakbeina og viftet med framlabbene. Jeg hivde opp våpenet og siktet, bjørnens snute og hode var en ypperlig blink, og trakk av, og bjørnen gikk ned med det samme. Jeg hadde skutt rett gjennom hodet på den. Det var en liten bjørn, sikkert den ungen som var blitt igjen da Moen skaut ei binne med en unge høsten før. Hannbjørnen

falt visst nord for Hærvola.»

Som tidligere nevnt har Severin Helmo over 100 elg på samvittigheten. Hva er det som gjør at enkelte mennesker blir storjegere? Hva skiller dem ut fra oss andre? Ofte blir de gamle storjegere omgitt av mystikk eller tillagt overnaturlige evner. Når en snakker med Severin Helmo har en vondt for å tro at det er en trollmann en har foran seg, men en legger snart merke til at han nevner været var slik eller slik den dagen, og da gikk han der eller der. Men andre ord, han har merket seg viltets adferd gjennom alle sine turer i fjellet. En annen ting han nevner både titt og ofte er hunden, han sier rett ut at en god hund er en betingelse for at jaktresultatet skal bli godt. Han nevner spesielt ei elghundbikkje han hadde, den var en fremragende jakt-hund, og en god kamerat gjennom mange år. Den hunden tok som oftest åpent vær av elgen og feilet aldri når det gjalt å løse sin herre inn på skotthold. En vinterdag hunden var ute på gårdsplassen på Helmoen satte den med ett snuten rett fram mot åsene, og da Severin kom ut la den i vei sammen med en fugle-hundhvalp. Severin måtte bare ha klær på seg og dra til skogs for å lokke hundene heim igjen. Han hørte losen oppgjennom åsene og fulgte sporene. Det viste seg at elgen hadde stått i Åsmundfjellet, og hunden hadde tatt åpent vær av den på Helmoen 3 km unna.

Den største elgen Severin har skutt var en 16 spirs okse. Om denne jakten forteller han:

«Jeg var med og jaktet innover Skjækermomarkene den høsten. Vi la ut grytidlig en morgen etter at vi hadde sittet og drukket karsk langt utover natta på Skjækermoen. Da vi kom et styk-

ke innover begynte hunden min å trekke vestover. Jeg skilte da lag med de andre, jeg likte aldri å gå i flokk når jeg jaktet. Bikkja førte meg til en djup skogvokst dal. Plutselig fikk jeg se elgoksen der den luntet oppover på andre siden av dalen. Det var tett med skog der så jeg hadde dårlig tid, men jeg slengte opp børsa og skaut, og elgen ramlet nedover dalsida. Jeg hadde truffet den i krysset. Da jeg kom fram til oksen starta det ut ei gjeldku den hadde vært sammen med. Da vi hadde gjort opp oksen tok vi opp forfølgelsen etter gjeldkua. Den hadde krysset Skjækra. Dagen etter fant vi den igjen nedenfor Tindsetra sammen med en okse. Dyrene gjorde løs og vi fulgte etter. Vi tok igjen dem i Tyvdalen, og skaut gjorde vi både Severin Helgås og jeg, men ingen traff. Det begynte da å bli mørkt, så vi måtte få oss litt mat og ordnet oss nattleger på Utsikten. Neste dag fant vi tegn etter to elg ved Østeråsene, og vi fulgte sporene vestover mot Fiskløsnningen. I Sunni-hølet fikk hunden vær og vi listet oss framover. Da ble jeg var noe som rørte seg oppe på en rabb, det var ørene på elgkua der den lå på utkik. Jeg skaut kua, og like etter smalt det hos Severin Helgås, og dermed hadde oksen endt sine dager.»

Severin Helmo var i mange år jaktlos for ingeniør Fogner i Oslo. De jaktet flere år i Skjækerdalen, men Helmo var også med i Kjesbu og Båbu almenning i Ogndalen, og ett år jaktet de i Åfjord. «Der fantes det ikke elg», sier Helmo, «det var bare snaufjell der.» Fra jakten i Kjesbu og Båbu forteller han:

«Vi gikk ut fra Mokka om morgenen. Da vi kom opp i Grundklumpene fikk vi se en elgokse,

og Fogner skaut. Han traff, men ikke godt nok, og oksen gikk ut. Det bar sørover og over mot Skjækerdalen. Oksen hadde nok fått noe, den hadde lagt seg flere ganger. Men da vi kom fram mot Skjækerdalen ville ikke jeg følge den lenger, jeg visste at Moen jaktet der. Fogner ville fortsette, «elgen hører meg til», sa han, men etter en del diskusjon ga han seg, og vi gikk vestover på nordsida av Hervola, vi skulle overnatte i ei koie ved Lauvatnet. Det var en anstrengende tur, for jeg bar pakningen og Fogner var langbeint og for fort. Dagen etter gikk vi ned i åsene mot Ogndalen. I et stort snaufelt fant vi spor etter to elger som hadde kommet fra Ogndalen, de hadde gått og beitet der i snaufeltet og hunden begynte å gå i ring. Det var helt vindstille og håpløst å få åpent vær, så jeg sa til Fogner at elgene sikkert er her i åsen, og vi må gå ut herfra med en gang før vi støkker dem opp. Fogner fulgte motvillig med, men han var ikke i noe godt humør om kveden nei, det ble ikke en eneste karsk. Om natta sette det inn med regn og uvær, og klokka 5 vekket jeg Fogner og sa at nu må vi ut. Vi hadde ikke gått langt før vi var gjenomvåte. Vi gikk langs Lauva på østsida nedover et stykke, og så krysset vi elven. På andre siden fikk hunden los, den satte snuten til vær og la i veg rett fram gjennom åsen vi hadde vært i dagen før. Da vi hadde kommet et stykke forbi snaufeltet kom vi fram til en liten skogkledt ås, og da såg jeg på hunden at vi hadde dem der. Jeg sa til Fogner at han måtte gå opp på åsen, for der sto de sikkert, elgen ligger aldri når været er stygt. Det varte ikke lenge før det smalt. Den nærmeste elgen

gikk i kne, men hadde ikke fått nok og kom settende, og jeg ga den også et skudd. I mens smalt det ganske friskt der oppe, Fogner hadde et automatvåpen og han tømte alt han hadde i gjeldkua der oppe. Da han kom tilbake spurte han hvor den første elgen hadde gjort av seg, og jeg pekte dit hvor den kua sto ennå. Fogner ville at jeg skulle skyte, men jeg sa «bare vent», og like etter falt kua sammen. Men den kvelden ble det dugelig med karsk.»

Om det var anstrengende og trist å være jaktlos mang en gang, så ga det i allefall god fortjeneste. Hos Fogner fikk Severin 25 kroner dagen, og det var god fortjeneste i 20-årene, dessuten fikk han også mye kjøtt.

10–12-springene er den fineste elgen, sier Helmo. Senere blir kjøttet grovere. Han har ikke noe til overs for den delte elgjakten som drives nå til dags, elgen taper seg fort om høsten. Særlig oksene blir lettere, i brunsttiden er de aldri i ro og reker over store områder. De gamle oksene kan gå flere dager i trekk, og da skrumper bakparten inn, de blir senete og tørre.

Siste gang Severin var på elgjakt var han over 80 år gammel. Sammen med sønnen Olav og noen andre hadde han Malsadalen. Severin skaut ikke elg selv det året. De hadde losji på Sagvoldhaugen, og en morgen hadde de en elg like i nærheten av koia, og Olav var ut og la ned den.

Hvor gammel Severin var da han feldte sin siste elg vet han ikke sikkert, men han var nok omkring 80. Den yngre garde forteller at de pleide å plassere gubben på post de siste årene, da han ikke var så lett til bens

lenger. Stø på handa var han fremdeles, og noe nervetrukk hadde han ikke fordi om det kom en elg til syne. Hvis ikke synet hadde sviktet kunne han kanskje ha skutt elg fremdeles.

Han humrer bare, gubben, når han forteller om dagens elgjegere.

«Disse brukskarene som jakter her omkring er rett ingen elgjegere nei», sier han, «de fylte ikke kvoten sin selv om det gikk flokkvis av elg på valdet. Ja elgen var da helt frampa Skoknesbakken han, og sag etter om de var heime, men likevel fikk de ikke i noen», sier gubben og rister på hodet. «Dæm trur vest dæm ska ta elgjen på sprang. En må ikke ha det så travelt når en skal jakte elg, og så må en gjøre seg nytte av været. Det er nesen og ørene som er elgens våpen.» Severin forteller at han kom på 5 meters hold av en elg en gang, men da hadde han en god hund og et gunstig vær.

Selv om det er elgjakten som står hans hjerte nærmest, har han også drevet mye fuglejakt. I 1920-årene var det svært mye ryper, forteller han, og da jaktet han mest i Skjækerfjellene. Kvitrevvola var et ypperlig rypeområde, de kunne komme over flokker med hundretall ryper der. Han husker en tur han var der inne sammen med Severin Helgås og Karl Sagvold. Da de gikk fram hadde de ca. 90 ryper hver, og det var tunge bærer å bære heim fra Kvitrevvola. De fikk ikke plass for alle rypene i sekken, men snurret fast ryper over alt, så de lignet mest fugleskremser da de gikk framover Skjækerdalen.

I 1930 bygde han en hytte sammen med Johannes Overnesset i Næveråsene. Hytta var et fint utgangspunkt både for jakt

og fiske. Severin hadde en fuglehundhvalp han hadde i band fra morgenen av den første dagen, mens sønnen Olav og Johannes Overnesset skulle skyte. Ved middagstider hadde de lagt ned 50 ryper til sammen, og da slapp Severin hunden. Han ville jakte han også, og hunden var allerede fullbefaren.

Toppjakt på storfugl drev han også i den tiden det var tillatt. Han har mang en gang sneket seg innover furumoene innenfor Helmoåsene. Tiuren likte seg best i toppen av gamle storfuruer.

En annen av fjelllets rikdommer Severin har høstet, er fjellauren. Han var mest sammen med Johannes Overnesset på fiske. De kjøpte en 10-fots båt på Øra, og den kjørte Severin med hest til Stortjernene øst for Mokka. Han kjørte innover Malsådalen, og det var en stri tønn for Svarta å dra den store båten oppover Stortjernfjellet. Da de hadde satt ut garnene tok de hesten med til Kulslivolden, der de overnattet. Etter tre garnsett hadde de to kvartinger med med smellfeit fisk, som de kløvet ned fra Kulslivolden.

Som nevnt tidligere bygde de Næveråshytta i 1930. Den gangen var det mye fin aure i Kvernsjøen. Bunnen der består av kvitsand, og da blir fisken blank som en laks. «Jeg har aldri sett så fin fjellaure som i Kvernsjøen på 30-tallet», sier Helmo, «den var rund og smellfeit, og kjøttet var rødt og fast. Nå er Kvernsjøen ødelagt som fiskevatn på grunn av røra som ble sluppet. Røra er det verste en kan slippe i fjellvatn. Jeg husker i 1930. Da hadde vi 17 garn der oppe, og på tre garnsett hadde vi bærer, Olav, Overnessen og jeg. I den tiden brukte vi å fiske så vi hadde en kvarting full av fisk

når vinteren satte inn, og det var drøyt å ta av.

Jeg husker spesielt en episode under fiske på Kvernsjøen. Det var bitende kaldt og vestavind da vi skulle ta opp garna. Det var mye fisk på. Jeg rodde og Overnesset tok inn garna. Da vi holdt på å ta inn et garn langt ute på sjøen ble vi var riktig en storugg som satt bare i tennene, og med det samme Overnesset trakk han over båtripa kom han seg laus. Overnessen kastet seg etter fisken så lang han var, men fisken for, ja, det var bare så vidt båten ikke gikk rundt. Men heldigvis gikk det da bra. Han var slik, Overnessen, han lot ingenting gli ut av hendene sine frivillig. Temperament hadde han også. En gang vi gikk opp åsene her hengte ei lita bjørk seg fast i ryggsekken min, og da den slapp deiset den tilbake og slo Overnessen i ansiktet. Men bjørka ble ikke eldre, Overnessen hogg tak og reiv den opp med rota som ingenting. Men etterpå var han blid.»

Også som skogskar var Helmo en hardhaus. Hugging og renning av grovstokker inne i Ferlandet var så absolutt en jobb for mannfolk. Han fremhever likevel fløytinga i Skjækerdalen som det hardeste. Skjækra var ikke god å fløyte i, og det var mangt et tungt tak å ta. Det var ikke så rent sjelden at det vanket en dukkert heller, det nyttet ikke å være redd å utpå vålene. Men selv om dagene var barske så var ikke nettene bedre. Hvilebrakker hadde de ikke i den tiden, det var bare å gjøre opp bål og kveile seg sammen under ei lurvegran. Gjennomvåte som de var måtte det sette helsa på prøve å ligge der ute i kalde vårnetter, og det var utrolig at disse folkene jevnt over har holdt seg i form og levd til de

er blitt svært gamle. Kanskje er det vi som er altfor redd å utsette kroppen vår for påkjenninger?

Severin Helmo arbeidet i skogen til han var over 80 år. Da han var i 70-årsalderen var det ikke mange som kunne konkurrere med han i tømmer skogen. Like etter krigen drev han hugging i Juldalen en sommer. Han var heime bare i helgene, og da var han så skjeggete og opphovnet av insektbitt at han var rent fæl å se på. Men tømmerlunnene voks fort ja, det kunne vært hardt for mang en 25-åring å holde følge.

Ennå den dag i dag sitter han og hogger ved i skjulet, og han er ikke nådig mot de yngre karerene hvis de ikke har kjørt heim og kappet så han har å ta av. Å bære inn ved hører også med til hans arbeidsområde, når vedkorga er tom er han straks på plass og henter mer.

Men det er ikke å komme forbi at alderen krever sitt også hos en hardhaus som Severin Helmo. Hørselen er ikke god lenger, og han jamrer seg for at øynene vassflyg, og det er så mye verre å lese avisa enn før. Siste året har han også vært plaget av helvetesild, men ikke verre enn at han har vært oppe av sengen hver dag.

Men til tross for sine plager så er han fremdeles klar i toppen, og følger interessert med i det som foregår, både lokalt og ute i verden. Når det kommer folk ned fra fjellet er han alltid ute og snakker med dem, og nikker anerkjennende når han hører hvordan det var, om bekkene var store og om det var noe fugl å se. Han lengter nok fremdeles etter livet på fjellet, men må bare innse at dit kommer han aldri mer. Men minnene lever evig.

JO

Alltid velkledd i klær fra

Høyre
HANSEN

For felles ytelse og glød må du
spise brød

 *Peter Herøik*

Tlf. 78 240

Verdal Fargehandel

Inneh. Reidulv Eriksen — Tlf. 78 335

Etabl. 1959

VI LEVERER ALLE TYPER VIMPLER,
EMALJENÅLER OG

KLUBBMERKER

TIL RIMELIGE PRISER

ALLAN FLINK's ENGROSLAGER

KARIN ERIKSSON — 7651 Verdal

HYGGELIGE JULEMINNE

BLIR HUSKET MED LEVENDE FILM
OG GODE BILDER

Rammer — Fotoalbumer

Fotohjørnet A/S

R. GRIDSETH — VERDAL

Gunnar Heir jr.

DAGLIGVARER

Komm. Norsk Tipping

STIKLESTAD

Tlf. 78 134

Helgådalsens medisinnmann



Jakob Gren hette en kar som bodde i Green nedre for mange år siden. Det er noe usikkert om hvorfra han kom og hva slags slekt han var av. Men i alle fall så var han i Amerika ei god stund. (Ved århundreskiftet.) Da han kom tilbake til Green ca. 1910, var han en gammel mann. Og han var en underlig person på mange vis. Han var vel den siste medisinnmann, håndspålegger og urtedoktor i Helgådalen. Han skulle være flink til å helbrede, både mot gikt og verk og tannpine. Det var flere som kunne fortelle at han hadde gjort dem friske. Han bygde miler oppe i Greensmarka og i Langdals-marka og brente tjære. Tjæra brukte han til medisin. Han var viss på at tjæra hadde legende kraft. Ja, han produserte så mye tjære at folk kom til han og kjøpte, for det var vanskelig å få tak i. Martin Lille-

gård kjente Jakob, og han kunne fortelle om hans kunster: — Han orna nu te medisin da sju, tå tjurru-laug og anna remelia, egg og forskjellig, og blanda ihop. Og denne smold'n på da. Ho, han helbreda mang han sju. — Og tannpina var'n kar om å rette på? — Ja, det kunn'n. Og da for dem nu dit åt om. De va lite om tannlega i den tid'n. — Trekt'n tenner og? — Næ de. Næ han va da itj så hali sju. Men så dansa'n indianer. Han ha verri i Amerika sju, han ha' vel lært det der. — Såg du at'n jol det? — Jo, det var mang' modeila det. Han staup stong og forskjellig, ja han va da snedig kall'n. Han va da over 70 år. — Koffer dansa'n indianer da? — Jo, han ha så dårle med midla te å ernær seg, så fann'n nu på sålles. Og

så tok'n litte betaling fer kunstin han gjol. Jada, det va mang som prøvd n' Jakob når d'itj va nå anna råd.

— — —

Men stort sett trodde folk mindre på rådene hans enn han sjøl trudde. Alf O. Green forteller: — Ein gong va'n på ein auksjon i Røssgrenda. Der va'e nå'n som ha kjøft sæ ein svær komfyr. Det va om vinter'n og dem drog komfyr'n på ein kjelke. Det va passele tungt å dråggå. Så fekk dem tak i n' Jakob og spol'n om'n vilde vårrå med og legg handa på kjelken, sålles at det vart lettare å dråggå. Jo, kall'n han va meir enn velli, og la handa på kjelken. Like tungt va'e sjølsagt, men karan jøla og sa: «ho — nu va'e lett, og så lett som det va». Og kall'n vart så hev og sprang etter og holdt handa på kjelken.

H. R.

V. RØNNING

Inneh. S. Sørli — Verdal

ALT I KOLONIALVARER

7650 VERDAL — TLF. 78 153

A/L Innherredsmeieriet

VERDAL OG LEVANGER

R. Falstad Eftf.

KARL M. J. HOÅS

URMAKER — OPTIKERMESTER

7650 Verdal — Tlf. 78 135

Brækkens Eftf.

Verdal — Tlf. 78 152

RAGNAR THORSEN

Kjøtt og flesk

FRA HELGÅDALEN FØR I TIDEN



Et bilde fra Ulvillå ca. 1902.



Bildet er tatt på Tin-setra like før siste krig, og viser fra høyre Olga Nonset, Oddbjørg Holmen, Mathilde Olsen og Karla Sellæg. Det er første dagen på setra, og kvinnfolka driver og gjør reint trekoppene mens karene i bakgrunnen hugger ved.

Olga Nonset var setertaus på Tin-setra fra 1930 til 1944 bortsett fra et par års opphold, og forteller at hun tridtes god der oppe.

Seterlivet var en viktig faktor i vår lokale kulturhistorie, og det er ennå ikke så lenge siden setrene ble brukt, faktisk mindre enn 25 år. Men nå er det vel ingen setre i bruk her i bygda, og seterhusene forfaller, dessverre.



En kjent skikkelse her i Helgådalen for 30—40 år siden var denne karen, Aneus Helmo, også kalt Aneus Vingala eller Kostmakar'n.

Han ble regna som litt av en original, helst på grunn av den livstilverelsen han førte, men det sies at han var en klok og bestemt mann. En utmerket sangstemme var han i besittelse av, og han var ofte med og sang i Elnes bedehus på møter.

Han budde for seg sjøl i Nordlia, og i den tida var det vanskelig nok å få endene til å møtes. Han gikk rundt på gårdene og fikk tak i hestetagl som han gjorde koster av. Disse gikk han rundt og solgte for å få seg noen kroner i fortjeneste.

Da dette bildet ble tatt utenfor butikken til Rotmo i 1938 var Aneus gammel, sjuk og skrøpelig.



Spillemannslaget i Helgådal i krigstida. Foran fra v.: Iver Røe, Ingvar Helmo og John Bjørkhaug. Bak fra v.: Jeremias Leirhaug, Magner Haugan, Oddvar Røe, Kåre Overmo og Guttorm Kolstad.

I krigstida var det forbudt å holde offentlige fester, og radio var det heller ikke lov å ha. Dette var bakgrunnen for at dette spillemannslaget sa dagens lys. De som kom sammen øvde en kveld i uka på Volden skole. Ingvar Helmo spilte orgel, Oddvar Røe trekkspill og de øvrige 6 fiolin. Iver Helmo og Petter Leirhaug skrev 2. stemme til de musikkstykkene de hadde på repertoaret.

Som nevnt var det ikke tillatt å holde fester, men forskjellige lag fikk ha private sammenkomster, og det manglet ikke på lag

i den tiden. De spilte mest i Ulvilla og på Bjartråka, og det møtte alltid opp mye folk på disse sammenkomstene. Spillemennene hadde noen nummer de spilte sammen, men det gikk mest på solonummer og en del med orgel og en eller to fioliner. Iver Røe og John Bjørkhaug var første fiolinister. Gustav Helmo og John Røe var med som billettører. Men det var ikke for fortjenesten de spilte, de kronene som kom inn ble brukt til notekjøp. Amatører var disse folkene i ordets rette forstand, men de skapte likevel med sin musikk glede både for seg selv og andre.

Major Eilerik Jonsen Visborg

Treffning ved Stene og Inndalen 1658

I året 1908 reiste Inndal Ungdomslag en minnestein ved Stene i Vuku. Steinen har følgende innskrift:

«Minne om striden ved Stein og Inna 30. september og 2. oktober 1658. Horder og sygner under major Eilerik Visborg dreiv her Upplands rytteri attende over grensa.

Indals ungdomslag reiste steinen i takk til dei som var med og vann Trøndelag att åt Noreg.»

Hvem var så denne major Visborg som har fått en minnestein her i Verdalen? Og hva var foranledningen til at han «dreiv Upplands rytteri attende over grensa?

Det var i året 1657.

Den svenske konge Carl X Gustav var opptatt med krig mot Polen. Den dansk-norske kongen Fredrik III, som ikke hadde glemt freden i Brømsebro, erklærte Sverige krig.

Trønderske styrker under kommando av general Jørgen Bjelke fikk ordre om å ta Jemtland og Herjedalen tilbake til Norge. Dette ble gjort i en håndvenning. Sørpå gikk også nordmennene inn i Sverige, for å forene seg med den danske hær.

Danskene fikk imidlertid andre ting å tenke på, da svenskene angrep Danmark fra sør. Danskerne måtte gi seg, — og freden i Roskilde var et faktum.

Norge hadde klart seg bra i denne krigen, men nå måtte Danmark/Norge avstå blant annet det Trondhjemske len til Sverige. Dermed var Norge delt i to.

Trønderne tok delvis freden i Roskilde som en befrielse, i første omgang. Pipa fikk etter hvert en annen lyd da svenskene tok til å skrive ut soldater fra Trøndelag, til den svenske armé.

Den norske hær i Trøndelag måtte oppløses etter Roskildefreden. Mange befal og soldater dro vekk fra Trøndelag, og sluttet seg til det Bergenhusiske regiment i Bergen.

General Jørgen Bjelke, som nå var øverstkommanderende for de norske styrker, fikk ordre om å forsøke å ta det Trondhjemske len tilbake til Norge. Han samlet sammen styrker sørpå i landet.

Dette var situasjonen i et nøtteskall, da major Eilerik Visborg som sjef for det Nordhordalandske kompani av Bergenhusiske regiment, og kaptein Pavel Bierck, sjef for det Sognske kompani av samme regiment, kom til Trøndelag i 1658.

Svenskene hadde etter freden i Roskilde satt seg fast i Trondheim. Nu da krigen blusset opp igjen ble det behov for forsterkninger fra Sverige.

Major Visborg fikk i oppdrag å forhindre svenskenes forsterkninger å rykke fram over Verdalen til Trondheim.

Dette var nok også på høy tid, for den svenske oberstløytnant Drakenberg var på marsj mot Sul med 500 ryttere fra Upplandsk rytteri. Dette var de beste ryttere Sverige på den tid disponerte over.

Visborg dro straks til Verdalen, og var på plass på Verdalsøra med sitt eget og Pavel Biercks kompani den 30. september. Vel fremme fikk Visborg opplysninger om at svenskene allerede hadde satt seg i bevegelse, og at en svensk fortropp hadde satt seg fast ved Stenskansen.

Kompaniene avmarsjerte straks til Stene. En løytnant med 50 mann ble i ly av nattemørket sendt forbi skansen, for å avskjære retrettmulighetene for den svenske fortropp østover. På morgensiden angrep man så svenskene, som enten ble drept eller tatt til fange, — uten anledning til å melde fra til hovedstyrken ved Sul om faren som truet lenger nede i dalen.

Obrstløytnant Drakenberg fortsatte dagen etter fremrykkingen med hovedstyrken nedover dalen, uten å ane at Visborg ventet på ham lenger nede.

Ved Bergstuen angrep nordmennene. De første svenske avdelinger kom i «vill uorden», — og ble etter Visborgs eget utsagn «gjort caput». Drakenberg fant det håpløst å fortsette kampen, og han beordret retrett, og trakk seg tilbake inn i Sverige.

Nordmennene forfulgte svenskene i alle fall til Sul. På «Sule-

fjellet» kastet svenskene fra seg diverse utstyr, blant annet en kanon, så de hadde det sikkert travelt. Den svenske kongelige post ble også tatt. Den inneholdt blant annet 16 brev fra kong Carl Gustav.

Det finnes ingen pålitelige opplysninger om hvor mange som falt i kampen. Svenske kilder nevner 3 offiserer, 1 korporal og 2 menige soldater. Dessuten 14 hester. Norske kilder nevner ingen ting om faldne eller sårede. Imidlertid vet vi at det fra Bergen ble sendt 100 mann som erstatning for døde og syke soldater i Visborg og Biercks kompanier, men dette gir oss ingen sikre opplysninger om det var ved Bergstuen eller Stene soldatene mistet livet.

Eldre historieforskere har ment at hordene og sygnene i det kupert terrenget i Verdalen fikk god bruk for sin evne til å forsere seg fram i fjellterreng. Man har ment at blant annet dette var en vesentlig årsak til at utfallet av kampen ble så bra for nordmennene.

De senere års forskere har oppdaget andre sider ved denne saken.

Før freden i Roskilde var kap-

tein Pavel Bierck sjef for det verdalske kompani i Trøndelag. Da den norske hær i Trøndelag etter Roskildefreden måtte oppløses, dro Pavel Bierck til Bergen. Mange befal og soldater fulgte ham. Han ble sjef for det Sognske kompani. De trøndere han hadde med seg ble også puttet inn i dette kompani, slik at kompaniet ble omlag dobbelt så stort som vanlig. Av kompaniets 17 befalingsmenn var 11 også befal i det verdalske kompani. Det er vel naturlig at dette kompani ble sendt til Verdalen, da mange av mannskapet og befalet var lokalkjent der.

Kanskje burde kaptein Pavel Bierck og de trønderske befal og soldater også hatt sine navn innslått i minnesteinen på Visborghaugen.

Major Eilerik Visborg var født i 1620. Fødestedet er sannsynligvis Gottland. I sin ungdom deltok han både i den franske og den nederlandske hær. Etter sin innsats i Verdalen i 1658 ble han forfremmet til oberstløytnant og ble sjef for Orkdal kompani av Trondhjemske nationale infanteriregiment. Avgikk med pensjon 1686, og døde i Bergen i 1697, 77 år gammel.

Svein Haugan.

H. E. EIDES EFTF.

Bok- og papirhandel — lekteøy — kosmetikk

Tlf. 78 877

Sportsforretningen «Ørnen»

Verdal — Tlf. 78 839

Alt i sportsartikler

Flukten fra fedrelandet

Av Ole J. Haugan

Det var i krigsåret 1943. Tyskerne og deres lakeier i Norge gjekk til arrestasjon av norske offiserer, befal med flere. Aviser og oppslag lød av: «Skutt blir den», «skutt blir den som driver sabotasje mot den tyske verne-makt». Og dessverre ble mange norske befalingsmenn tatt som gisler for å sikre seg mot sabotasje fra det norske folk.

Eg minnes det var i siste dager av juli. Ein lørdagskveld etter at eg hadde komi fra ein av dei mange «fisketurene» som vi kalte dem, blant flyktninglosene, fekk eg besøk av Lornots Rotmo, som ba meg hjelpe seg. Han hadde ein familie med flyktninger hos seg. Eg vart svært betenkt. Vår avdeling i Helgådalen vart fast tilknytt flyktningruta fra nedre Verdal denne våren. På grunn av denne tilknytning var det ein stor risiko for hovedruten å ta flyktninger som kom utenom denne. Etter ein del spørsmål til Rotmo fekk eg opplyst at flyktningene var flykaptein Hjalmar Pedersen med familie, at ein sjåfør fra Stjørdal hadde kjørt dem med bil til Verdal, og at Arnold Kjesbu hadde møtt opp på Stiklestad og var los derifra og til Lornots Rotmo (dristig gjort av Kjesbu, det var mye tyskere ved Stiklestad). På grunn av diverse omstendigheter hadde eg ikkje tid til å ta meg av flyktningene, så eg måtte be Rotmo kontakte brødrene Sagvold og be dem føre flyktningene til ei viss hytte i fjellet. Der skulle eg møte opp søndag ettermiddag klokka fire, og passord skulle vera «Over de høye fjelde».

Søndag like over middag, like før eg skulle dra, kom det ein

bil med 2 personar, og eg såg med ein gong at dei kjørte med bensin, som var svært sjeldan dengang. Det var mest tyrkere og norske gestapister som hadde bensin. Eg skjønnte med ein gong at dei tenkte seg til Vera, og det viste seg å vera Rinnan og Grande. Underveis til «flyktningehytta» som vi kalte den, var eg betenkt over om det var kvinner og barn med flyktningene, og kva for rute vi skulle velge. Dei korte rutene fram til grensen kunne vi klare på 7—8 timer hvis alt gjekk bra, men etter den lange høgfjellsruta som var sikrere, ville det gå mellom 16 og 20 timer før grensa var nådd.

Vel framme ved hytta kakka eg på døra, og det vart sagt «kom inn». Eg opna døra, og da vart eg møtt med ein spent revolver og ropet «Hands up». Med hendene i været ropte eg «Over de høye fjelde». Mannen senket da revolveren med ordene: «Hadde du ikke sagt passordet nu er

det fare for at eg hadde skutt.» Eg vart forbausa over at han var så forsiktig. Så vart eg presentert for hans familie, hans kone og 16 år gamle datter, ein 8 år gammel gut og ein 4 år gammel jente. Eg spurte kapteinen kvar losene var, og fekk høre at ein av brødrene Sagvold var reist heim og den andre og Rotmo hadde reist til ein setervoll for å kjøpe melk til flyktningene. Og så fortalte han at dei hadde vori inne hos ein familie Green og fått både mat og drikke før dei gjekk vidare til skogstua. Kapteinen fortalte også at den 16 år gamle datra hadde hatt revolveren innenfor blusen fra Stjørdal til Verdal i tilfelle dei vart stoppa underveis og det var fare for arrestasjon. Da ville oppmerksomheten ha vorti retta mot kapteinen, og gjenta hadde som oppgave å skyte dem fri. Det låg ein kortleik på bordet, og kapteinen ba meg sette opp eit kort på stallveggen. Eg tok spar-esset og satte opp, og gjenta ba meg gå til side. Eg hadde ikkje gått mange skrittene før det small 8 skudd i ein salve. Eg skvatt til, og gjenta lo, «vart du redd»,

Birger Stene

Tlf. Vuku 70 706

Kjøp sportsutstyr hos — Birger Stene

M. Stornæss, Eftf.

KNUT ENES

VUKU

Leif Rotmo

HELGÅDALEN

sa ho. Eg måtte innrømme at eg hadde vorti paff over at ho handla så raskt at eg ikkje vann følge med. Eg tok ned kortet, og alle skuddene hadde gått gjennom det. Eg synta kapteinen dette, og han lo også og sa at dette hadde ikkje han greid. Gjenta var fantastisk god til å skyte. Og vi losene vart fort klar over at dette var ein familie som kom til å forsvare seg til siste åndedrag. Da vi tok avskjed med flyktingene fekk vi låne denne revolveren med ammunisjon til krigen var slutt. Kapteinen hadde fått den av den finske stat for sin deltakelse som frivillig i Finnlandskrigen i 1939. 11,2 mm kuler var det til dette våpenet, og det hadde ein uhyggelig treffsikkerhet over ganske store avstander.

På grunn av at det var barn og kvinner blant flyktingene vart vi loser i tvil om hvilken rute vi skulle velge. Vi kom til at vi ikke hadde noko valg, vi måtte velge den sikreste ruta, sjøl om dette førte til store fysiske påkjenninger som grenset til det uforsvarlige for flyktingene.

Klokka 4 mandags morgen starta vi frå skogstua. Vi måtte over eit høgt fjell. Det var stekende heitt, 28—30 varmegrader, og klegg og åte sverma ikring oss og vart ein uutholdelig tortur til den lille jenta som kapteinen bar i ryggsekken den lange vegen til grensen. Vi tok 20 minutters pauser enkelte ganger. Slitne og svette kom vi fram til grensen ved 21.30-tida om kvelden, etter ein tur som sjølv vante fjellfolk ville hatt betenkeligheter med. Men desse kvinnene og barna greide det.

Etter ein gripande avskjed med flyktingene gjekk turen tilbake til utrygge og ukjente mål.

Fra underholdningsavdelingen i Helgådal Idrettslag



Sissel'an synger.



Lasse som «Rattiti». Tore akkompagnerer i bakgrunnen.

Disse bildene er hentet fra «teatergruppen»s show på Bjartan.



**SIGMUND
MELVOLD'S
PØLSEMAKERI**
TELEFON 68 * VERDAL

Mobil

7650 VERDAL



Telefon 78 153

KJENTMANNSMERKET

Det mest vellykkede av alle trimtilbud i Verdal er uten tvil Kjentmannsmerket, et opplegg som er genialt i sin enkelhet. Hvem som er «far» for ideen har vi ikke greie på, men her i bygda var det Friluftsnemnda som lanserte idéen etter at Levanger hadde fått sitt opplegg. Men Friluftsnemnda kunne ikke sette i gang et slikt tiltak i nemndas regi, ei kommunalt oppnevnt nemnd kunne ikke gå ut og tigge penger til å finansiere et slikt prosjekt. I stedet gjorde de da den vri at de dannet en komite, Kjentmannskomiteen, som består av Friluftsnemndas medlemmer med Arne Warl i spissen samt Svenn Myhre i Forretningsbanken som kasserer.

I dag står 35 kasser plassert rundt om i bygda. For å få gullmerket må en i løpet av 2 år ha besøkt 30 av disse, for sølvmerket 20 og for bronsemerket 10. Hva er det som gjør at folk drar rundt i Verdalsfjella for å få tak i disse stemplene? Konkurransmomentet er svaret. Samme hvor mye galt de moderne psykologer har å si om dette så er det uten tvil en drivkraft i menneskenaturen. Det kan jo være mange mennesker som ingen mulighet har til å hevde seg innen idrett eller på andre områder, men her har de fått et mål de kan sette seg og vise at de er utholdende nok til å nå det.

Den største fordelen med Kjentmannsmerkeopplegget er at det ikke krever noen bemaning, og at den enkelte selv kan bestemme når en vil dra dit eller dit. Da Kjentmannskomiteen skulle sette ut disse kassene henvendte de seg til fjellfolk rundt om i bygda, og de tok på seg jobben med å sette ut kassene. De er dessuten «fadder» for de

kassene de selv satte ut, det vil si at de plikter å se om dem en gang iblant og sjekke at alt er i orden. Men det sier seg selv at en ikke kan forlange at folk skal gå og se om «sin» kasse i tide og utide, også disse mennesker har jo visse andre gjøremål. Derfor plikter hver enkelt som besøker en stemplingskasse og ser at noe er i uorden øyeblikkelig varsle Arne Ward på sportsavdelingen i Samvirkelaget om dette, slik at kassen kan repareres så fort som mulig. Altfor ofte har det nemlig hendt at noen har funnet moro i å fjerne stemplet eller ødelegge kassen på annen måte. En meget barnslig måte å skaffe seg moro på. Resultatet er blitt at folk som har kommet for å stemple er blitt skuffet, og har fått en viss motvilje mot hele opplegget og kanskje mot Kjentmannskomiteen, som ikke kan noen råd for hærverket.

Arne Ward kan fortelle at det hittil er solgt ca. 1000 stemplingskort, og derav har ca. 100 personer klart kravet til gullmerket.

Den siste tiden har en dess-

verre merket en viss nedgang i etterspørselen etter stemplingskort, noe som viser at interessen er litt dalende. Dette er synd, for vi har behov for dette fine trimtilbudet her i Verdal, spesielt nå når så mange nye mennesker kommer hit. Men kassene står, og med en liten ny «vri» i opplegget vil interessen sikkert ta seg opp igjen, også blant dem som kanskje har oppfylt kravet til gullmerket både en og to ganger tidligere. Kanskje er det en ide å sette ut noen kasser til. Kombinasjonen Dagens løype—Kjentmannsmerket har nå vært forsøkt i 3 år med meget gode erfaringer. Det som har skuffet mest i dette opplegget er været, men de dagene været har vært fint har også hundrevis av mennesker gått Dagens løype.

En lignende kombinasjon vil nok også la seg gjøre å gjennomføre på sommers tid. Vi vet at Kjentmannskomiteen har visse ideer liggende «på lur», og vi tror sikkert noen av disse vil bli forsøkt i tiden som kommer.

Vi ønsker Kjentmannskomiteen lykke til i sitt videre arbeid med å få folk til å bli glad i den vidunderlig vakre fjelnnaturen vi har her i Verdal.

Kjell Fjerdings

Ur- og optisk forretning

Verdal — Tlf. 78 348

VUKU AUTO

VUKU

Inneh. Petter Liff

VANNVERKSVISA

I Værdala sloss dæm som katta å huinna
æ tenkje på styre å steill i kommuna,
de e itj så greitt å få sakene uinna
fer meiningan skifte frå mærrån te kveill.
Men værst va e læll når dæm to opp debatten
om at Sparbu å Løksdaln skull håll kaffeavatn,
æ te tå mæ huva, æ løfte på hatten
fer meiningan skifte frå mærrån å te kveill.

Han ordfører Vdse slo kløbba i bole
å ein ætte ein så ferlangt dæm no ole
å alle va hessi på kvar sin metode
men meiningan skifta nu litt ætte kvart.
Han Fårbol ba ordførarn kom te fernuften
han kunn da itj bruk tal som va ti uttu luften
å slettes itj trudd 'n på den konsuleint-tufsen
som berægna de heile i ein fykende fart.

Men opp i Løksdala koka dæm åver i sinne,
ska vi håll dæm vatten ne på Værdalsørn å Vinne?
Nei vi kjøpe dæm heiller ein kjærliheit på pinne
å deinn kan dæm sutte på fra mærrån å te kveill.
Å går e så gæli at vannspringe svekte
så hi dæm da sjappa hans Åmo i sekte,
å der får dæm pilsner å baier å selters
å de kan dæm trøst sæ me frå mærrån å te kveill.

Nei di må da itj tru at vi gji fra oss Dammen,
nei bætter dø karra nu må vi håll sammen,
å da va dæm eni sjøl kalln å madammen:
Vi må da hå ein plass å kast avfalle i,
fer når alt kjæm te alt å når alt kjæm te stykkji
så erre både grisi å høna som hi strykkji
å bæsta å boinna å du værden de e mykkji
som vattne hi fått i uminnele ti.

Men ordførarn fekk sæ eit hart spark på læggen
når motparten mana fram Fanden på væggen,
han vefsta frå høyre te venstre me slæggen,
han såg ingen kniva, men han kjeint at dæm stakk.
Å når Senterpartie fekk innbyrdes krise
da byint 'n å tvil på sin egen ækspærtise,
men de som te slut to vækk sjøltillitsglise
va bomben som sprang når partifeillene sprakk.

De va 'n Josve ån Haugan ån stortingsmainn Støa,
dæm villa itj ta frå Løksdaligåm føa
å feræsten så fains e da mang ainna sjøa
me utmærket vatten fer kjøp å fer salg.
Så vart e votering å saka vart utsætt,
å representantan dæm gjol ingen urætt
fer aill i hóp brukt nu litte gammeldags bonvett,
men de spørs om de heill over kåmmende valg.

VANNVERKSVISA

er skrevet av Lasse Johnson til
revyen «Lasse & Co.», som ble
framført første gang i februar.

VINTER

Det låg og regna i flere netter
det låg og regna og skvatt
og svima
det låg og speika og reiv
og rima
det låg og skråpa
det låg og skura
det låg og luska og lo og lura.

Så kom ein kavvi med
kaldgrodd snø
han kom og duva og drev
og drev
han kom og virvla med vind
og verv
han kom og pusta
han kom og pistra
han kom og blaffra og bles
og blistra.

Ja det vart vinter, ja det
vart snø
ja det vart fenger og fokk
i falom
og det vart gavla og gomp
i galom.
Det ligg og dyngje.
Det ligg og duve.
Det ligg så role og søv og
ruve.

H. R.

Lykke er

En god fotballkamp,
duvende gress,
og vi har vunnet
mot Vinne og Ness.



RYPEJAKT

Høstdag i fjellet med skarrende ryper
skodde og duskregn og grytidlig dag.
Jegeren vandrer i dalsøkk og lør,
vasser i gransnar og dvergbjørk og vier,
vandrer på drømmens abstrakte stier
fjernt fra all hverdagens myldrende jag.

Jegerens firbente venn er til stede,
trofast som alltid den farer i vei.
Den tar sin oppgave med sprudlende glede
og enser knapt husbondns fortvilte vrede,
finner så fuglen på villande hei.

Fuglen er «spikret» og standen er fast,
hva mer kan en jeger forlange.
Her skal det gjøres et skikkelig kast,
og jegeren kan ikke legges til last
for her blir det ryper, ja mange.

Fuglene letter på brasende vinger,
børsen til kinnet farer i hast,
om avtrekker krummer seg avtrekkerfinger,
og langt ut i fjellene skuddene klinger,
og jegeren står att med håpet som brast.

Men jegeren tar det på jegers vis,
her viser han god tolleranse,
og når det er fuktig og passe bris
og ryper i gransnar og bjørkeris
så får han vel atter en sjangse.

Og anledning kommer, men fuglene flyver,
hva hjelper de rungende skudd som smalt
når jegeren bommer så bjørkløvet gyver
og ikke en eneste rype falt.

Men atter en gang han behersker sin vrede
og tar det fornuftig som jegere flest.
Og heldigvis er ingen annen til stede
så her kan han rope i uhemmet glede:
«Hva skal jeg med rypa, når sausen er best!»

Høst over fjell, fallende dag,
skarrende ryper og vingeslag,
jegeren vandrer i myrsøkk og drag,
håper på lykke og hell.

Da plutselig farer en rype ut,
på vaklende vinger den drar,
og jegeren skyter sitt siste skudd,
og får så sin rype i sekken til slutt.
Den jakta du, ja den er rar.

Lasse Johnson.

Karitjønndalen

De va ein gong ein mann i
Vera som heitt' Ola Sveet, som
skull fårrå ein tur ned i bygda.
Det va itj nå skyss å få i den
tid'n så han mått gå. Da'n ha
gått så langt at'n kom uti Kari-
tjønndalen, sett'n seg fer å kvil.
Mens 'n satt der fekk'n sjå nå
heilt merkele, eit underle' syn:
Det kom eit kvinnfolk svevanes
i lufta. Hu segla opp bak høgden
aust fer dal'n og for over te vest-
sida og forsvant der —. Hu ha
utslit hår som fløymd' om a, og
forkle framfer seg som flagra —.
Han kjent igjen a og. Det va a
Serianna Sveet, kånna hans Jo
Sveet i Vera. Han Ola sto opp
og gikk vidare ned åt Brattåsen.
Men det synet han ha sett ha ti
så hardt på'n at da'n kom åt
Brattåsen mått 'n legg seg ned-
på. Ei vekka etterpå dø hu Seri-
anna Sveet. Historia er fortalt
av Anton Selnes og gjenfunnet
i avdøde lærer Peder Brønstads
notater.

Anton Selnes påstod vidare
at'n sjøl ha fått bevis for at det
foregikk forskjellig uforklarlige
ting i Karitjønndal'n: Han va på
fesking. Men fesken villa itj bit,
og han fann seg ei gran med tett
kvest og der gjol'n opp varme
og sette seg og stødd' seg mot
granleggen. Og så sovna'n der.
Og da han vakna va elden helt
nedbrynni, ja det va nesten itj
glo att, men midt i eldstaden va
det nedstykk i ein grankvest som
itj va det minste svidd. Han
tenkt' det va einkvan som ha
verri der og gjort'n eit pek, og
tok te å leit etter spor i grasi,
men han såg ingen — —.

H. R.



STORGRANA

Jeg minnes fra min barndom, ei gran ved veien sto.
Hun sto der, traust og ensom i kamp mot vær og sno.
En gang for lenge siden et granfrø der falt ned,
det spiret, voks med tiden, og ble et mektig tre.

Hun var nok ikke vakker med fagmanns øyne sett
med grener tett som takker, stammen var ikke rett.
Men frisk var hun, og kjente seg glad når våren kom.
Hva menneskene mente brød hun seg mindre om.

Hun sto på samme stedet når vårsola sto på
og småfugl bygde rede for seg og sine små
som når høststormen raste og regnet ble til snø.
Om naturkrefter maste så sto hun like stø.

Nå er hun borte, grana. Hun måtte hugges ned.
Ingeniører planla, og dermed skjedde det
at denne gamle kjempe, som ingen storm bet på
for manndoms list og lempe i bakken måtte gå.

Men grana lever siden så lenge jeg er til
som et symbol på tiden — forskjellen — om du vil.
I dag står vi på rekke som planter i et felt,
nei ingen våger trekke seg ut fra massen helt.

Men når vi møter motgang, når stormen blir orkan,
står vi i slike stunder stø som den gamle gran?
Vi har nok litt å lære av storgrana i dag,
om det å kunne bære skuffelser uten nag.

Om det å være trofast og være på sin plass
og dra sin del av lasset om andre melder pass.
Og må du engang falle, så gå ned med et brak!
Dø, det må vi alle, men ikke som et vrak.

Utviklingen er en fare hvis ikke vi ser opp.
Det gamle fjernes bare. Nå må vi snart si stopp.
Nå måles alt i penger. Vi glemmer altfor lett
det samfunnet mest trenger er fred og ærlighet.
J. O.

A/S. Værdalsbruket

7660 VUKU

Stor-Pål og Garnes- mordet

Stor-Pål var folldaling, han kom åt Helgådalen på slutten av 1700-talet. Han gikk på ski over fjella og kom ned åt Hellmoen med borse og ei stor bør skinn på ryggen, deriblant eit gaupskinn. Han ha verri gift, men haft eit troll te kjerring. Hu vart så umule at'n tok børsa og skia og strauk vekk frå alt. Pål fekk lov til å slå seg ned på Hellmo-moen og var sålles den første som budd' der. Folk undra seg over den nye fremmedkaren. Dem trudd han kunn' både ganna og anna.

Han Stor-Pål for mykji i skog og fjell. Og reint tilfeldig var'n på Øster-Juldalsvollen om sårmar'n i 1806. Det var akkurat da de svenske morderan ha verri på Garnes. Nu var dem på veg austover fjella og tebakkers te Sverige. Røveren ha ti leia om Vukuvoll'n, Røssvoll'n og inn i Juldal'n. Folk t på Juldalsvoll'n skvatt te med at hundan på setra vart urole. Han Stor-Pål gikk da ut i skottet med børsa. Han såg to mann vestafor elva. Dem va underlig tilsota i fjeset og dreiv nu og vaddå over elva. Da hunden sett ti, stoppa dem. Pål sto i skottet og såg på. Han var ein sværbygd kar, både høg og brei, med eit voldsomt skjegg som breidd' seg over brystet og gikk heilt ned te medja. Og så ropa'n åt dem: E de folk så vask tå dokk sotet og komå inn så ska de få mat, men e de itj folk, så skjöt æ, pina de. Morderan fer-svanns på eit blunk —.

Dem va vel itj folk lell da, meint han Stor-Pål.

H. R.

TIL HENDE

Har du ei følt hvor Kjærligheden strømmer
med Ungdomslyst igjennem Bryst og barm.
Og har du ei naar du om Natten drømmer
saaofte ønsket at han hvilte paa din Arm.

Har du ei følt hvor Kjærligheden brender
og hvor den ofte farver Kinden rød.
Saa søde Minder tidt den til os sender
at tidt vi drømmer os i Lykkens høie Skjød.

Har du ei følt at tidt en ven du ælsket
som var mer værd end Jordens Gods og Guld.
Og har du ei i dine Tanker trykket
I Nattens Stund ham til dit Bryst saa elskovsfuldt.

P. MÆHLEN

AF EN ANDEN SKUFFE

At hvile ved en ælsket Piges Bryst,
Det været har og er min store Lyst.
Der fandt jeg Trøst for al min Sorg og Nød.
Der fandt jeg hvile som var skjønn og blød.
Der nyt Liv og Kraft jeg fik.
Og glad til Ugens Slid og Slæb jeg gik.

Den skjønnne Hvile jeg paa Armen fik.
I Minde randt naar jeg alene gik.
Saa Mangen Gang jeg tungsom gik omkring,
Og til en Pige stundom gik en Sving.
Da kviknet op mit Mod i Barm,
Naar om min Hals hun slog sin bløde Arm.

Hvad kan vel som en Piges hulde Skjød
I dæres hulde Favn du glemme kan
Dig skaffe Lindring for hver Sorg og Nød.
al Modgangssorg paa Livets Vandringsland.
Derfor, tag dig en ælsket Ven
Som er dig trofast, øm og kjærligen.

PEDER OLSEN MÆHLEN



Til Helgådalsnytt

Mel.: Move on a little closer baby.

Alle kjenner vel Svein,
med sine knallharde bein,
og når han er i slag,
fryktes vi av alle lag.

Ta deg en tur i kveld,
se på superfint spell.
Start en heiagjeng,
rop og syng i fleng,
vil du vær' med på sprell?

Når Helgådalen spiller ballen,
er veien klar til seierspallen,
da satser vi på fotballspillet,
og folket her er elleville,
kom og se.

Det er gutta som kan,
tar et tap som en mann,
når de vinner, ja da,
roper: vi Hurra, hurra!

Ta deg en tur i kveld

Når Helgådalen spiller ballen . .

Sommercupen -73

Mel.: Supergutta til Einar
og Willy.

Det va'kke rare greiene
på Sommercupen da,
Helgådalen tapte der
og spillet va'kke bra.
Men nå når neste sesong byn'er
skal det nok bli sånn.
At Helgådalen vinner og de
andre speller bønn.

For supergutta på Helgådals-
laget,

ska'kke spelle frøkenfotball,
ta'kke av seg sko'n.

For de veit at hvis dom atte
vinner,

blir'e nye stråhatter og opp
en divisjon.

Sissel K. Nonseth -73.